

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 6. maaliskuuta 2017
(OR. en)

6846/17

COHOM 28
COPS 74
CFSP/PESC 200
FREMP 20
DEVGEN 31
SOC 159
JAI 181
JEUN 30
ILO 3

YHTEENVETO ASIAN KÄSITTELYSTÄ

Lähtettäjä: Neuvoston pääsihteeristö

Päivämäärä: 6. maaliskuuta 2017

Vastaanottaja: Valtuuskunnat

Ed. asiak. nro: 6203/17 COHOM 19 COPS 44 CFSP/PESC 134 FREMP 13 DEVGEN 21
SOC 84 JAI 108 JEUN 18 ILO 2

Asia: Lapsen oikeuksien edistämistä ja suojaamista koskevien EU:n
suuntaviivojen tarkistus (2017)

Kaikki lapset mukaan

Valtuuskunnille toimitetaan liitteessä neuvoston 3525. istunnossaan 6. maaliskuuta 2017
hyväksymä "Lapsen oikeuksien edistämistä ja suojaamista koskevien EU:n suuntaviivojen tarkistus
(2017) – Kaikki lapset mukaan".

**Lapsen oikeuksien edistämistä ja suojaamista koskevien EU:n suuntaviivojen tarkistus
(2017)**

Kaikki lapset mukaan

(Ulkoasianneuvosto, 6. maaliskuuta 2017)

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	3
A. Toiminnan perustelut	3
B. Tarkoitus ja soveltamisala	5
2. EU:N TOIMINTAPERIAATTEET	6
A. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista	6
B. Kaikki ihmisoikeudet käsittävä oikeusperustainen lähestymistapa	9
C. Valtavirtaistaminen	14
3. EU:N TOIMINNAN PAINOPISTEET	15
4. EU:N VÄLINEET LAPSEN OIKEUKSIEN EDISTÄMISEKSI JA SUOJELEMISEKSI	16
5. OPERATIIVISET SUUNTAVIIVAT	18
6. NÄIDEN SUUNTAVIIVOJEN TÄYTÄNTÖÖNPANO JA ARVIOINTI	30
Liite I – EU:n oikeudelliset välineet ja politiikka	31
Liite II – Luettelo lasten kannalta merkityksellisimmistä kestäväen kehityksen tavoitteista ja alataavoitteista	37
Liite III – EU:n ihmisoikeussuuntaviivat, komission tiedonanto ja neuvoston päätelmät	41

1. JOHDANTO

A. Toiminnan perustelut

Lapsen oikeudet ovat ihmisoikeuksia. Ne ovat jakamattomia, yleismaailmallisia ja luovuttamattomia. Euroopan unionista tehty sopimus (Lissabonin sopimus), joka tuli voimaan vuonna 2009, sisältää nimenomaisen sitoumuksen lapsen oikeuksien suojelun edistämiseksi EU:n sisäisessä ja ulkoisessa toiminnassa (ks. liite I, jossa esitetään yleiskatsaus EU:n oikeudellisiin välineisiin ja politiikkaan). Näillä suuntaviivoilla Euroopan unioni vahvistaa olevansa sitoutunut lapsen oikeuksien kokonaisvaltaiseen suojeluun ja edistämiseen ihmisoikeuspolitiikassaan lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen ja sen valinnaisten pöytäkirjojen määräysten sekä muiden asiaankuuluvien kansainvälisten normien ja sopimusten mukaisesti.

Maailmassa kuolee päivittäin 16 000 lasta suurelta osin ehkäistävissä tai hoidettavissa olevien syiden vuoksi. Lähes puolet kaikista alle 5-vuotiaiden lasten kuolemista johtuu aliravitsemuksesta. Maailmanlaajuisesti lähes 230 miljoonan alle 5-vuotiaan lapsen syntymää (noin yksi kolmasosa) ei ole koskaan rekisteröity virallisesti¹. Joka viides minuutti yksi lapsi kuolee väkivallan seurauksena kotona, koulussa tai yhteisössään. Koko maailmassa jopa miljardi 2–17-vuotiasta poikaa ja tyttöä on viimeisen vuoden aikana kokenut fyysistä, seksuaalista tai psykologista väkivaltaa². Lapsia joutuu lapsityövoiman eri muotojen, etenkin sen pahimpien muotojen, uhreiksi. Tyttöjen ja poikien sukupuoleen liittyvät riskit vaativat erityistä huomiota. Lapsia joutuu seksuaalisen hyväksikäytön ja väärinkäytön uhreiksi. Tyttöjä ja poikia joutuu lapsi- ja pakkoavioliittoihin, ja tytöt saattavat joutua sietämään vahingollisia käytäntöjä, kuten sukuelinten silpomista. Aivan liian monet lapset jäävät vaille laadukasta koulutusta, ja nykyisellään 124 miljoonalla lapsella ei ole mahdollisuutta koulunkäyntiin³, kunnolliseen terveydenhoitoon ja sosiaalihuoltoon.

¹ Tilastot otettu Unicefin verkkosivulta (lokakuu 2016), <https://www.unicef.org/statistics/>

² The Global Partnership to End Violence against Children; https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/commitments/552_9061_commitment_Partnership_Pr evalence_Consequences_A4.pdf

³ UNESCO, 2015: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/fs-31-out-of-school-children-en.pdf>

Haavoittuvassa asemassa olevat lapset, kuten köyhydessä, epävakaissa ja konfliktitilanteissa elävät lapset, vammaiset lapset, vapautensa menettäneet tai lain kanssa ongelmiin joutuneet lapset, muuttaja- ja pakolaislapset (eri puolilla maailmaa lähes 50 miljoonaa lasta on muuttanut rajojen yli tai joutunut siirtymään pois kotiseudultaan, ja lapset muodostavat nykyisin puolet kaikista pakolaisista⁴) sekä vailla huoltajaa ja ilman perhettä olevat lapset ovat alttiita erityisille vaaroille, syrjinnälle, syrjäytymiselle ja laitoshoidolle.

Sen jälkeen kun suuntaviivat annettiin vuonna 2007, lapsen oikeuksien alalla on tapahtunut runsaasti maailmanlaajuista kehitystä ja lapsia koskevaa EU:n politiikkaa on kehitetty EU:n ulkoisessa toiminnassa, minkä vuoksi tämä suuntaviivojen tarkistus on tarpeen. Yksistään vuonna 2015 hyväksyttiin lukuisia tärkeitä kansainvälisiä sopimuksia, joista erityisen merkityksellisiä ovat kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelma⁵, jossa sitoudutaan tarjoamaan lapsille ja nuorille hedelmällinen ympäristö, jotta he voivat toteuttaa täydellisesti omia oikeuksiaan ja kykyjään (25 kohta), sekä kehitysrahoitusta koskeva sopimus⁶ (Addis Abeban toimintasuunnitelma).

Yksi kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman lähtökohtana olevista keskeisistä periaatteista on ottaa "kaikki lapset mukaan". Tämä tarkoittaa, että kansainvälinen yhteisö ja erityisesti valtiot tehostavat toimiaan varmistaakseen, että kaikilla ihmisillä on yhtäläiset mahdollisuudet ja saavuttaakseen kaikkein haavoittuvimmat ja syrjäytyneimmät.

YK:n yleiskokous kutsui syyskuussa 2016 ensimmäistä kertaa koolle valtion- tai hallitusten päämiesten tason huippukokouksen, jossa käsiteltiin laajoja pakolais- ja muuttoliikevirtoja. Sen päätösasiakirja, New Yorkin julkilausuma⁷, sisältää sitoumuksia kaikkien pakolaisten ja muuttajien ihmisoikeuksien suojelemiseksi asemasta riippumatta. Sitoumuksiin kuuluu sen varmistaminen, että kaikki pakolais- ja muuttajalapset pääsevät kouluun muutaman kuukauden kuluessa saapumisestaan; seksuaalisen ja sukupuoliperusteisen väkivallan ehkäisy ja torjunta ja pyrkiminen lopettamaan käytäntö, jonka mukaan lapsia otetaan säilöön heidän muuttajastatuksensa määrittelyä varten; naisten ja lasten oikeuksien suojeleminen ja kannustaminen osallistumaan ratkaisujen löytämiseen täysimääräisesti, tasapuolisesti ja merkityksellisellä tavalla.

⁴ *Lähde: The growing crisis for refugee and migrant children*, Unicef (syyskuu 2016), sivut 3 ja 6.

⁵ *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*, YK:n yleiskokouksen päätöslauselma, 25.9.2015 (UNGA A/RES/70/1)

⁶ Addis Abeban toimintaohjelman hyväksyminen kolmannessa kansainvälisessä kehitysrahoituskonferenssissa (Addis Abeban toimintasuunnitelma), A/RES/69/313, elokuu 2015.

⁷ New Yorkin julkilausuma pakolaisista ja muuttajista, A/71/L.1*, 13. syyskuuta 2016

Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspoliittisessa globaalistrategiassa⁸ korostetaan kestävän kehityksen tavoitteiden merkitystä sekä sitoumusta valtavirtaistaa ihmisoikeudet kaikilla politiikan aloilla EU:n ulkoisen toiminnan puitteissa. Selviytymiskykyä koskevan monitahoisen lähestymistavan mukaisesti vahvana sitoumuksena on myös keskittyä syventämään työtä koulutuksen, viestinnän, kulttuurin ja nuorison aloilla. Myös Euroopan komission ehdotuksessa uudeksi kehityspolitiikkaa koskevaksi eurooppalaiseksi konsensukseksi⁹ korostetaan tätä sitoumusta valtavirtaistaa ihmisoikeudet ja sovittaa EU:n kehitysyhteistyöpolitiikka yhteen Agenda 2030:n kanssa. Lisäksi EU sitoutui noudattamaan toimissaan oikeusperustaista lähestymistapaa (ks. oikeusperustaista lähestymistapaa käsittelevä osa 2B) hyväksymällä ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevan EU:n strategiakehyksen ja toimintasuunnitelman (2012)¹⁰ ja neuvoston päätelmät oikeusperustaisen lähestymistavan soveltamisesta kehitysyhteistyössä (toukokuu 2014)¹¹.

B. Tarkoitus ja soveltamisala

Näiden "*Lapsen oikeuksien edistämistä ja suojaamista koskevien EU:n suuntaviivojen*" (jäljempänä "suuntaviivat")¹² tarkoituksena on palauttaa mieleen lapsen oikeuksia koskevat kansainväliset normit ja tarjota EU:n toimielinten ja EU:n jäsenvaltioiden virkamiehille käytännön ohjausta i) heidän roolinsa vahvistamiseksi kaikkien lasten oikeuksien edistämisessä ja suojelussa EU:n ulkoisessa toiminnassa rohkaisemalla ja tukemalla kumppanimaiden omien järjestelmien vahvistamista ja ii) heidän kansainvälisten järjestöjen ja kansalaisjärjestöjen kanssa tekemänsä yhteistyön tehostamiseksi entisestään.

⁸ Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspoliittinen globaalistrategia

<https://europa.eu/globalstrategy/en/global-strategy-foreign-and-security-policy-european-union>

⁹ Ehdotus uudeksi kehityspolitiikkaa koskevaksi eurooppalaiseksi konsensukseksi: Meidän maailmamme, meidän ihmisarvomme, meidän tulevaisuutemme, COM(2016) 740 final, 22. marraskuuta 2016.

¹⁰ Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva EU:n strategiakehyks ja toimintasuunnitelma, 11855/2012, kesäkuu 2012.

¹¹ Neuvoston päätelmät oikeusperustaisen lähestymistavan soveltamisesta kehitysyhteistyössä, 9987/14, toukokuu 2014. Komissio kehitti välineistön, joka ohjaa henkilöstöä toteuttamaan oikeusperustaista lähestymistapaa: *Commission Staff Working Document Tool-Box A Rights-Based Approach, Encompassing all Human Rights for EU Development Cooperation* (SWD(2014) 152 final) (asiak. 9489/14, 5. toukokuuta 2014).

¹² Liitteessä III on linkkiluettelo EU:n suuntaviivoihin, komission tiedonantoihin ja neuvoston päätelmiin, jotka täydentävät lapsen oikeuksien edistämistä ja suojaamista koskevia suuntaviivoja.

Täyttääkseen lapsen oikeuksien edistämistä ja suojelua koskevat sitoumuksensa EU edistää YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen yleisiä täytäntöönpanotoimenpiteitä, jotka esitetään sen yleiskommentissa nro 5¹³. Yleisten täytäntöönpanotoimenpiteiden tarkoituksena on myötävaikuttaa siihen, että kaikki lapset pääsevät nauttimaan kaikista yleissopimuksen mukaisista oikeuksista täysimääräisesti **lainsäädännön, budjettivarojen, valtiollisten ja valtiosta riippumattomien koordinointi- ja valvontaelinten perustamisen, kattavan tiedonkeruun, tiedotuksen ja koulutuksen sekä asianmukaisten politiikkojen, palvelujen ja ohjelmien täytäntöönpanon avulla**. Yleiset täytäntöönpanotoimenpiteet muodostavat perustan lapsen oikeuksien toteutumiseksi. Niillä varmistetaan, että tarvittavat rakenteet ja resurssit ovat olemassa järjestelmien vahvistamiseen perustuvan lähestymistavan avulla.

Kestävän kehityksen tavoitteisiin liittyvän tärkeän teeman mukaisesti näiden tarkistettujen suuntaviivojen tavoitteena on ottaa "kaikki lapset mukaan" noudattamalla yleisten täytäntöönpanotoimenpiteiden toteuttamisessa kaikki ihmisoikeudet käsittävää oikeusperustaista lähestymistapaa. Tämän päämäärän saavuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet esitetään operatiivisia suuntaviivoja käsittelevässä osassa 5.

2. EU:N TOIMINTAPERIAATTEET

A. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista

Lapsen oikeuksia koskeva EU:n politiikka nojautuu vahvasti YK:n yleissopimukseen lapsen oikeuksista. Kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat osapuolina kyseisessä yleissopimuksessa, joka on kaikkien aikojen laajimmin ratifioitu ihmisoikeussopimus ja jonka on tähän mennessä ratifioinut 196 valtiota. Se on kattavin ihmisoikeussopimus ja oikeudellinen väline lasten kannalta merkityksellisten oikeuksien koko kirjon – taloudellisten, sosiaalisten, sivistyksellisten ja poliittisten sekä kansalaisoikeuksien – edistämiseksi ja suojelemiseksi. Tässä vuonna 1989 hyväksytyssä yleissopimuksessa hahmotellaan yleismaailmalliset normit, jotka koskevat kaikkien lasten huoltoa, hoitoa, henkiinjäämistä, kehittymistä, suojelua ja osallistumista. Se oli ensimmäinen kansainvälinen asiakirja, jossa tunnustettiin selvästi, että lapset ovat yhteiskunnallisia toimijoita ja aktiivisia oikeudenhaltijoita.

Lapsen oikeuksia koskevassa YK:n yleissopimuksessa lapseksi määritellään kaikki alle 18-vuotiaat henkilöt.

¹³ YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus, yleiskommentti nro 5, Lapsen oikeuksien yleissopimuksen yleiset täytäntöönpanotoimenpiteet (4 ja 42 artikla sekä 44 artiklan 6 kohta), CRC/GC/2003/5, 27. marraskuuta 2003.

Lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen neljä yleisperiaatetta

Lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen täytäntöönpanoa ohjaavat seuraavissa laatikoissa esitetyt neljä yleisperiaatetta. **Nämä periaatteet ohjaavat kaikkien muiden yleissopimuksen artiklojen tulkintaa ja täytäntöönpanoa ja muodostavat pohjan lapsen oikeuksiin perustuvalla lähestymistavalle.** EU:n tulisi ottaa nämä neljä yleisperiaatetta huomioon lapsen oikeuksia koskevan politiikkansa ja niitä koskevien toimiensa suunnittelussa ja täytäntöönpanossa samalla tavoin kuin muut yleissopimuksen asiaankuuluvat artiklat, valinnaiset pöytäkirjat ja komitean yleiskommentit¹⁴.

<p>2 artikla</p> <p><u>Syrjimättömyys:</u></p> <p>Kaikkia lapsia on suojeltava kaikenlaiselta syrjinnältä, joka perustuu lapsen <i>ja hänen vanhempiansa</i> rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittisiin tai muihin mielipiteisiin, kansalliseen, etniseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, vammaisuuteen, syntyperään tai muuhun seikkaan.</p>	<p>3 artikla</p> <p><u>Lapsen etu:</u></p> <p>Kaikissa lasta koskevissa toimissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.</p> <p><i>(Ks. myös lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen yleiskommentti nro 14¹⁵, CRC/C/GC/14,2013)</i></p>
---	---

¹⁴ Lapsen oikeuksien komitea on riippumattomista asiantuntijoista koostuva elin, joka seuraa lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen täytäntöönpanoa sen osapuolina olevissa valtioissa. Komitea laatii yleiskommentteja, joissa annetaan selityksiä ja ohjeita lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja sen valinnaisten pöytäkirjojen täytäntöönpanosta. Yleiskommentit eivät ole sopimusvaltioita sitovia.

¹⁵ Yleiskommentti nro 14 (2013) lapsen oikeudesta saada etunsa otetuksi ensisijaisesti huomioon (3 artiklan 1 kohta)*, CRC/C/GC/14.

<p>6 artikla</p> <p><u>Oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen:</u></p> <p>Lapsilla on oikeus elämään; ja valtioiden on taattava lapselle henkiinjäämisen ja kehittymisen edellytykset <i>mahdollisimman täysimääräisesti</i>.</p>	<p>12 artikla</p> <p><u>Lasten näkemysten huomioon ottaminen:</u></p> <p>Kaikkien lasten, jotka kykenevät muodostamaan omat näkemyksensä, on voitava vapaasti ilmaista nämä näkemyksensä kaikissa lasta koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.</p> <p><i>(Ks. myös lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen yleiskommentti nro 12¹⁶, CRC/C/GC/12, 2009)</i></p>
<p><u>Yleissopimuksen valinnaiset pöytäkirjat¹⁷</u></p> <p>Yleissopimukseen liittyy kolme valinnaista pöytäkirjaa: i) valinnainen pöytäkirja lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta (173 osapuolena olevaa valtiota), ii) valinnainen pöytäkirja lasten osallistumisesta aseellisiin selkkauksiin (165 osapuolena olevaa valtiota) ja iii) valinnainen pöytäkirja valitusmenettelystä (29 osapuolena olevaa valtiota).</p> <p>Valitusmenettelyä koskevan valinnaisen pöytäkirjan ratifioinnin ja täytäntöönpanon ansiosta yksittäiset lapset voivat tehdä valituksia yleissopimuksen ja sen kahden ensimmäisen valinnaisen pöytäkirjan mukaisten oikeuksiensa erityisistä loukkauksista. Lisäksi se on osoitus sitoumuksesta edistää ja suojella kaikkia lapsen oikeuksiin liittyviä näkökohtia, kuten lapsen oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa ja erityisesti lapsen näkemysten huomioon ottamista koskevassa yleissopimuksen 12 artiklassa todetaan.</p>	

¹⁶ Yleiskommentti nro 12 (2009) lapsen oikeudesta tulla kuulluksi, CRC/C/GC/12.

¹⁷ Ihmisoikeussopimusten valinnaiset pöytäkirjat ovat erillisiä sopimuksia, jotka ovat avoimna pääasiallisen sopimuksen osapuolena olevien maiden allekirjoittamista, liittymistä tai ratifiointia varten.

Yhdessä lapsen oikeuksia koskevien muiden kansainvälisten ja alueellisten normien kanssa, mukaan lukien Euroopan neuvoston hyväksymät normit, nämä välineet luovat vankan pohjan sille, että kaikilla lapsilla on ihmisoikeudet ilman syrjintää. Niiden avulla voidaan myös lisätä ja seurata lapsen oikeuksien toteutumisen edistymistä.

Merkittävää edistystä on saavutettu myös ILO:n lapsityön pahimpia muotoja koskevan yleissopimuksen nro 182 (180 osapuolena olevaa valtiota) ja työhön pääsemiseksi vaadittavaa vähimmäisikää koskevan yleissopimuksen nro 138 (169 osapuolena olevaa valtiota) laajemman ratifioinnin ja täytäntöönpanon myötä.

B. Kaikki ihmisoikeudet käsittävä oikeusperustainen lähestymistapa

Kesäkuussa 2012 hyväksytyssä ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevassa EU:n strategiakehyksessä ja toimintasuunnitelmassa¹⁸ EU sitoutui siirtymään kohti kaikki ihmisoikeudet käsittävää oikeusperustaista lähestymistapaa. Tämän sitoumuksen toteuttamiseksi komissio antoi vuonna 2014 valmisteluasiakirjan, joka sisältää "työkalut" kaikki ihmisoikeudet käsittävän oikeusperustaisen lähestymistavan täytäntöön panemiseksi¹⁹. Tämä lähestymistapa on työskentelymenetelmä, joka perustuu ihmisoikeuksien valtavirtaistamiseen (ks. jäljempänä oleva kohta C) ottamalla ihmisoikeusnormit ja -periaatteet huomioon sekä yhteistyön keinona että sen tavoitteena ja ottamalla ihmisoikeuksien täytyminen osaksi kaikkien politiikkojen ja ohjelmien suunnittelua, täytäntöönpanoa, seuranta ja arviointia. Kaikki ihmisoikeudet käsittävä oikeusperustainen lähestymistapa perustuu ihmisoikeuksien yleismaailmallisuuteen ja jakamattomuuteen, osallistumisen periaatteisiin, syrjimättömyyteen, avoimuuteen ja vastuuvollisuuteen.

¹⁸ Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva EU:n strategiakehys ja toimintasuunnitelma, 11855/2012, kesäkuu 2012.

¹⁹ *Commission Staff Working Document Tool-Box A Rights-Based Approach, Encompassing all Human Rights for EU Development Cooperation* (SWD(2014) 152 final) (asiak. 9489/14, 5. toukokuuta 2014).

Kaikki ihmisoikeudet käsittävän oikeusperustaisen lähestymistavan periaatteet heijastavat lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen neljää yleisperiaatetta, jotka muodostavat lapsen oikeuksiin perustuvan lähestymistavan.

Lapsen oikeuksiin perustuvan lähestymistavan määritelmä, siten kuin se esitetään lapsen oikeuksista tehdyn YK:n yleissopimuksen yleiskommentissa nro 13²⁰.

"Lapsen oikeuksiin perustuva lähestymistapa edistää kaikkien lasten oikeuksien toteutumista yleissopimuksessa määritellyillä tavoilla ja kehittää vastuunhaltijoiden valmiuksia toteuttaa velvollisuutensa kunnioittaa, suojella ja turvata oikeudet (4 artikla) ja oikeuksien haltijoiden valmiuksia vaatia oikeuksiaan. Ohjenuorana tässä toimivat aina oikeus **syrjimättömyyteen** (2 artikla), **lapsen edun** ottaminen huomioon (3 artiklan 1 kohta), oikeus **elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen** (6 artikla) ja **lapsen näkemysten kunnioittaminen** (12 artikla). Lapsilla on myös oikeus saada ohjausta ja neuvoa oikeuksiensa käyttämiseen huoltajilta, vanhemmilta ja yhteisön jäseniltä lapsen kehittyvien valmiuksien mukaisesti (5 artikla). Lapsen oikeuksiin perustuva lähestymistapa on kokonaisvaltainen ja painottaa lapsen omien vahvuuksien ja voimavarojen sekä kaikkien sosiaalisten järjestelmien, joissa lapsi on osallisena, tukemista. Näitä ovat perhe, koulu, yhteisö, laitokset ja uskonnolliset ja kulttuuriset järjestelmät" (*lihavoinnit lisätty*).

²⁰ Yleiskommentti nro 13 (2011), Lapsen oikeus olla joutumatta minkäänlaisen väkivallan kohteeksi, CRC/C/GC/13, sivu 23.

"EU" viittaa EU:n toimielinten ja EU:n jäsenvaltioiden virkamiehiin.

Edellä esitetyn mukaisesti periaatteet, jotka ohjaavat lapsen oikeuksia koskevaa, kumppanimaita tukevaa EU:n toimintaa – yleisten täytäntöönpanotoimenpiteiden panemiseksi täytäntöön – ovat seuraavat:

- **Ihmisoikeuksien laillisuus, yleismaailmallisuus ja jakamattomuus** – kaikissa EU:n ja kumppanimaiden toteuttamissa toimissa on noudatettava lapsen oikeuksia koskevaa YK:n yleissopimusta. Kumppanimaan on esimerkiksi varmistettava, että lainsäädännössä noudatetaan lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen määräyksiä.
- **Perussyihin perustuva lähestymistapa** – EU:n olisi työskenneltävä kumppanimaiden kanssa puuttuakseen niihin perussyihin, joiden vuoksi jotain oikeutta ei kunnioiteta, suojella ja turvata. Lapsen oikeuksien arvioinnin avulla maa pystyy kartoittamaan rikkomuksia, joita tapahtuu (mitä, kenelle, missä, miksi, missä määrin jne.), ja tältä pohjalta maa voi EU:n avustuksella keskittyä ratkomaan rikkomusten perussyitä²¹.
- **Järjestelmien vahvistamiseen perustuva lähestymistapa** – EU:n tulisi ensisijaisesti tukea kumppanimaita vahvistamaan järjestelmiään ja välttää mahdollisuuksien mukaan rinnakkaisten toimenpiteiden tai rakenteiden luomista tai tukemista (esimerkiksi monia eri hankkeita rahoittamalla). Kumppanimaat ovat EU:n keskeisiä keskustelukumppaneita sen pyrkiessä puuttumaan lapsen oikeuksiin siitä yksinkertaisesta syystä, että lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen sopimuspuolina kumppanimaat ovat pääasiallisesti vastuussa lapsen oikeuksien toteutumisesta lainkäyttöalueellaan. Tästä syystä EU keskittyy auttamaan kumppanimaita vahvistamaan yleisten täytäntöönpanotoimenpiteiden mukaisesti järjestelmän jokaista osaa, jotta kaikkien lasten oikeuksia kunnioitetaan ja suojellaan ja jotta ne turvataan paremmin.
- **Pitkän aikavälin ja kestävät ratkaisut – samalla kun pyritään asianomaisten lasten tilanteen välittömiin parannuksiin.** EU:n ulkoisen toiminnan avulla olisi saatava aikaan pitkän aikavälin, kestäviä ja myönteisiä muutoksia lasten tilanteeseen. Suurempien vaikutusten ja kestävien hyötyjen saavuttamiseksi on tärkeää keskittyä työskentelemään vastuunkantajien kanssa käytössä olevien järjestelmien vahvistamiseksi.

²¹ Yleiskatsaus lapsen oikeuksien maakohtaiseen analyysiin esitetään *EU:n ja Unicefin yhteisen välineistön* moduulissa 1: *Integrating Child Rights in Development Cooperation*; <https://www.unicef.org/eu/crtoolkit/>

- **Osallistuminen ja voimaannuttaminen** – EU:n olisi työskenneltävä kumppanimaiden kanssa paikallisella, kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla lisätäkseen lasten valmiuksia osallistua paikalliseen päätöksentekoon ja heitä koskeviin prosesseihin lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen 12 artiklan ja yleiskommentin nro 12 mukaisesti. EU:n olisi pyrittävä lisäämään vastuunkantajien tietoisuutta tarpeesta kuulla lapsia ja edistää tämän mukaisesti parannettuja hallintorakenteita. Tällä tavoin lasten vaikutusmahdollisuuksia lisätään entisestään ja he oppivat olennaisia elämäntaitoja. EU:n pitäisi pyrkiä kuulemaan paikallisia lasten parissa työskenteleviä järjestöjä, jotta voidaan taata paras keino edistää lasten oikeuksia paikallisesti.
- **Syrjimättömyys/tasa-arvo** – EU:n tulisi työskennellä kumppanimaiden kanssa, jotta voidaan varmistaa parempi tasa-arvo kaikkien lasten kesken puuttamalla syrjiviin lakeihin, politiikkoihin tai käytäntöihin ja keskittymällä kaikkein syrjäytyneimpiin lapsiin. EU pitää tarkoin huolta siitä, ettei se vahingossa vahvista olemassa olevia syrjintätilanteita, sukupuoleen perustuva syrjintä mukaan lukien, vaan pikemminkin asettaa kaikkein syrjäytyneimmät etusijalle kuroakseen umpeen eroja huonoimmassa asemassa olevien osalta, puuttamalla perussyyihin ja ehdottamalla kestäviä ratkaisuja.
- **Vastuuvollisuus ja oikeusvaltion toteutuminen** – EU:n toiminnan tavoitteena tulisi olla kumppanimaiden vastuuvollisuuden ja avoimuuden parantaminen suhteessa lapsiin, heidän perheisiinsä ja yhteisöihinsä, siltä osin kuin kyse on kumppanimaiden pyrkimyksistä lapsen oikeuksien toteuttamiseksi. Jotta oikeudet olisivat merkityksellisiä, käytettävissä on oltava tehokkaita oikeussuojakeinoja rikkomisten korjaamiseksi. EU:n toiminnalla olisi pyrittävä kiinnittämään erityistä huomiota sen varmistamiseen, että lasten ja heidän edustajiensa käytettävissä on tehokkaita, lapset huomioon ottavia menettelyjä.
- **Avoimuus ja tiedonsaanti:** EU:n toiminnalla olisi pyrittävä parantamaan kumppanimaissa lapsen oikeuksien noudattamiseksi toteutettavien toimien avoimuutta ja edistämään osaltaan lapsen vapautta hankkia, vastaanottaa ja levittää tietoja lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen mukaisesti. Lasten voimaannuttamiseksi heillä on esimerkiksi oltava pääsy kullekin ikäryhmälle mukautettuihin tietoihin. Erityistä huomiota on kiinnitettävä sukupuoleen perustuvaan syrjintään. EU voisi lisätä kumppanimaiden tietoisuutta tarpeesta tarjota tällaisia tietoja kaikilla aloilla, budjettipäätökset ja -menot mukaan lukien. Lisäksi on tärkeää, että kehitysohjelmat ja -hankkeet ovat avoimia ja että tietoja on saatavilla ja että niitä toimitetaan oikeudenhaltijoille.

- **Politiikkojen johdonmukaisuus lapsen oikeuksien kannalta** – EU:n olisi pyrittävä varmistamaan, ettei minkään alan (esim. kauppa, energia tai muuttoliike) politiikka tai toiminta heikennä lapsen oikeuksia, ja että ihannetapauksessa ne tukisivat lapsen oikeuksien toteutumista. Tästä syystä se noudattaa haittavaikutusten välttämisen periaatetta.

Kaikki ihmisoikeudet käsittävän oikeusperustaisen lähestymistavan ja sukupuolten tasa-arvon väliset kytkökset

Koska EU on päättänyt edistää sukupuolten tasa-arvoa, naisten vaikutusmahdollisuuksia ja naisten oikeuksia, se on edelleen sitoutunut kaikkien ihmisoikeuksien edistämiseen, suojeluun ja toteuttamiseen sekä Pekingin toimintaohjelman ja kansainvälisen väestö- ja kehityskonferenssin (ICPD) toimintaohjelman ja niihin liittyvien tarkistuskokousten tulosten täydelliseen ja tehokkaaseen täytäntöönpanoon sekä tässä yhteydessä seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin²². Lisäksi EU on edelleen sitoutunut seuraavien osatekijöiden täydelliseen ja tehokkaaseen täytäntöönpanoon: kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (CEDAW) ja naisiin kohdistuvan väkivallan ja kaikkien naisiin kohdistuvien syrjintämuotojen torjunnasta annetut EU:n suuntaviivat, naisten ja miesten yhtäläisiä mahdollisuuksia koskeva EU:n strategia; EU:n kokonaisvaltainen lähestymistapa kysymystä "Naiset, rauha ja turvallisuus" koskevien Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmien 1325 ja 1820 täytäntöönpanoon EU:ssa; ja sukupuolten tasa-arvosta ja naisten vaikutusvallan lisäämisestä kehitysyhteistyössä laadittu EU:n toimintasuunnitelma.

Kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelma on tuore keskeinen lisäys kansainväliseen konsensukseen siitä, miten tärkeää on saavuttaa sukupuolten tasa-arvo, kunnioittaa, suojella ja turvata naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksia. Agenda 2030 tarjoaa puitteet tämän toteutumiselle.

²² Neuvoston päätelmät sukupuolten tasa-arvosta ja kehityksestä, toukokuu 2015, asiak. 9242/15.

C. Valtavirtaistaminen

Valtavirtaistaminen tarkoittaa lapsen oikeuksien ottamista järjestelmällisesti huomioon kaikissa EU:n politiikoissa, toimissa ja ohjelmissa. Sen mukaan lapsen oikeudet on otettava huomioon paitsi perinteisillä lapsiin keskittyvillä aloilla, kuten ravitsemus-, terveys- ja koulutusaloilla, myös muilla aloilla, kuten energian, maatalouden, liikenteen, kaupan ja investointien, kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun, infrastruktuurin, ilmastonmuutoksen tai ympäristön aloilla. Lapsineutraaleja politiikkoja tai ohjelmia on hyvin vähän tai ei ollenkaan: useimmat vaikuttavat lapsiin suoraan tai välillisesti, myönteisesti tai kielteisesti. Tämän lisäksi useimmat alat, tai jopa kaikki, ovat kytköksissä toisiinsa ja riippuvaisia toisistaan.

Lapsen oikeuksien tehokas toteutuminen edellyttää toimia **kaikilla aloilla**. Tätä varten näissä suuntaviivoissa painotetaan, että lapsen oikeudet on tärkeää valtavirtaistaa kaikilla aloilla ja kaikessa ohjelmasuunnittelussa, ja korostetaan, että EU:n ja Unicefin yhteinen välineistö lapsen oikeuksien valtavirtaistamiseksi kehitysyhteistyössä²³ on tärkeä väline.

EU ja Unicef yhdistivät voimansa kehittääkseen tämän innovatiivisen välineen. Tämä vuonna 2013 käyttöön otettu välineistö tarjoaa käytännön ohjeita siitä, miten varmistetaan lapsen oikeuksien ottaminen tehokkaasti osaksi kahden- ja monenvälisen kehitysavun ohjelmia ja soveltaminen niissä. Se sisältää yli **80 innovatiivista välinettä ja käytännön ohjeita** jaoteltuina kahdeksaan aihekohtaiseen moduuliin, jotka koskevat lapsen oikeuksia kehitystä koskevassa ohjelmasuunnittelussa ja alakohtaisissa politiikoissa, lasten osallistumista, vaikutusten arviointia, työskentelyä kansalaisyhteiskunnan kanssa, lapsen oikeuksia hallintotavassa, kriisitilanteissa ja budjetoinnissa. Se on korvaamaton työkalu EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden virkamiehille ja kaikille kehitysalan toimijoille.

Välineistöä koskeva yleiskatsaus on saatavilla verkossa englanniksi, ranskaksi ja espanjaksi:

<http://www.unicef.org/eu/crtoolkit/toolkit.html>.

Lisäksi on luotu verkkosivusto, jonka tavoitteena on edistää EU:n edustustoissa kaikille kehitysyhteistyökumppaneille järjestettäviä koulutusseminaareja:

<http://www.childrightstoolkit.com>.

Tällä sivustolla välineistö on saatavilla arabiaksi, englanniksi, ranskaksi, saksaksi, espanjaksi ja portugaliaksi.

²³ *EU-UNICEF Child Rights Toolkit: Integrating Child Rights in Development Cooperation*
<https://www.unicef.org/eu/crtoolkit/>

3. EU:N TOIMINNAN PAINOPISTEET

- **Tukea ja rohkaista kumppanimaita täyttämään oikeudelliset velvoitteensa** edistää lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja sen kolmen valinnaisen pöytäkirjan sekä muiden lapsen oikeuksia koskevien kansainvälisten ja alueellisten välineiden ja standardien täytäntöönpanoa.

Erityisesti lisätä tietoisuutta 14. huhtikuuta 2014 voimaan tulleesta lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen valinnaisesta, **valitusmenettelyyn liittyvästä pöytäkirjasta²⁴ (OP3 CRC)** sekä kannustaa ja tukea sen ratifiointia.
- **Lisätä tietoisuutta ja edistää parempaa ymmärrystä** lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen periaatteista ja määräyksistä, sen kolmesta valinnaisesta pöytäkirjasta ja yleiskommenteista sekä muista lasten oikeuksia koskevista kansainvälisistä ja alueellisista välineistä ja standardeista niin kumppanimaissa kuin EU:n henkilöstön keskuudessa kaikilla tasoilla, mukaan lukien henkilöstö, joka ei työskentele suoraan lapsen oikeuksien parissa.
- **Noudattaa** yleiskommentissa nro 5 esitettyjen, lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen **yleisten täytäntöönpanotoimenpiteiden täytäntöönpanossa oikeusperustaista lähestymistapaa**, jonka ohjenuorana ovat aina lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen neljä yleisperiaatetta eli syrjimättömyys, lapsen etu, lapsen henkiinjääminen ja kehittyminen sekä lapsen osallistuminen, jotta varmistetaan, että kaikki lapset voivat nauttia täysimääräisesti kaikista yleissopimuksen oikeuksista.
- **Lisätä tietoisuutta** kaikkien poikien ja tyttöjen välisestä **sukupuolten tasa-arvosta ja edistää sitä** kiinnittämällä erityistä huomiota siihen, että sukupuoleen perustuvaan syrjintään puututaan ja varmistetaan tyttöjen voimaannuttaminen.
- **Parantaa lapsia koskevan EU:n ulkoisen toiminnan johdonmukaisuutta. Edistää synergioita ja lujittaa toimielinten välistä yhteistyötä**, myös siltä osin kuin kyse on Euroopan komission ja korkean edustajan edistämistä lapsen oikeuksia koskevista aloitteista sekä **lapsia koskevasta EU:n ulkoisesta toiminnasta ja EU:n jäsenvaltioiden toteuttamista toimista.**

²⁴ OP3 CRC on kansainvälinen ihmisoikeussopimus, jonka nojalla YK:n lapsen oikeuksien komitea (jäljempänä "komitea") voi ottaa vastaan valituksia lapsen oikeuksien loukkauksista. Lapset voivat ottaa yhteyttä YK:hon vain, jos kansallinen oikeusjärjestelmä ei ole pystynyt korjaamaan loukkausta.

- **Täydentää ja vahvistaa EU:n nykyisiä toimia monenvälisillä foorumeilla** ja antaa lapsen oikeuksille enemmän painoa kansainvälisellä asialistalla niiden toteutumisen edistämiseksi ja lasten oikeuksien loukkaamisen estämiseksi maailmanlaajuisesti.
- **Tukea kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman täytäntöönpanoa** keskittymällä erityisesti lasten kannalta merkityksellisimpiin päämääriin ja tavoitteisiin (ks. liite II). Nämä suuntaviivat täydentävät kaikkia muita EU:n pyrkimyksiä, joilla pyritään saavuttamaan kestävän kehityksen toimintaohjelman tavoitteet.

4. EU:N VÄLINEET LAPSEN OIKEUKSIEN EDISTÄMISEKSI JA SUOJELEMISEKSI

EU:lla on käytettävissään monenlaisia työkaluja ja rahoitusvälineitä lapsen oikeuksien edistämiseksi ja puolustamiseksi. Käsitelläkseen lapsen oikeuksia tehokkaasti ja taatakseen kestävä kehitys EU:n on varmistettava eri välineidensä johdonmukainen ja täydentävä käyttö.

– **Poliittiset vuoropuhelut** tarjoavat tilaisuuden keskustella kumppanimaiden kanssa kummallekin osapuolelle tärkeistä kahdenvälisistä, alueellisista ja kansainvälisistä kysymyksistä virallisissa yhteyksissä ja säännöllisesti. Vaikka näissä vuoropuheluissa ei keskitytä yksinomaan ihmisoikeuksiin, käytössä on jäseneltyjen vuoropuhelujen kaltaisia mekanismeja, joiden avulla voidaan ottaa esiin ihmisoikeuksiin sekä lapsen oikeuksiin liittyviä kysymyksiä.

– **Ihmisoikeusvuoropuheluissa**²⁵ keskitytään ihmisoikeuksiin. Niiden tärkein tavoite on antaa EU:lle mahdollisuus jakaa kumppanimaiden kanssa huolensa ihmisoikeusloukkauksista, kerätä tietoa sekä pyrkiä parantamaan ihmisoikeustilannetta kyseisessä kumppanimaassa. EU:n tasolla käytävien vuoropuhelujen lisäksi jäsenvaltiot käyvät myös kansallisella tasolla vuoropuheluja kumppanimaiden kanssa.

Tarpeen mukaan vuoropuheluissa olisi käsiteltävä lapsen oikeuksia ja erityisesti edistettävä **erilaisia järjestelmään liittyviä tekijöitä**, joita kyseisessä maassa on vahvistettava lapsen oikeuksien toteutumiseksi (kuvailtu operatiivisten suuntaviivojen kohdassa 6). Keskustelujen tulisi perustua analyysiin lapsen oikeuksien tilanteesta kyseisessä maassa, ja niissä olisi korostettava raskaimpia lapsen oikeuksien loukkauksia ja niihin liittyviä huolenaiheita.

²⁵ EU:lla on ihmisoikeusvuoropuheluja, ihmisoikeuksia käsitteleviä alakomiteoita tai ihmisoikeusneuvotteluja yli 40 maan kanssa.

– **Lausunnot ja viralliset yhteydenotot** ovat niin ikään keskeisiä välineitä tietoisuuden lisäämiseksi lapsen oikeuksista ja niiden edistämistä ja suojaamista koskevista kansainvälisistä normeista ja standardeista. Ne voivat tarjota mahdollisuuksia edistää lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen ja sen kolmen valinnaisen pöytäkirjan täytäntöönpanoa.

– Lapsen oikeuksia käsitellään myös **ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevissa EU:n maakohtaisissa strategioissa**. EU:n edustustot voivat priorisoida tiettyjä kysymyksiä, ja lapsen oikeudet on asetettu monissa strategioissa etusijalle. Vaikkei näin ole aina tehty, EU katsoo, että kysymys on monialainen. Maakohtaiset strategiat tarjoavat tilaisuuden laatia perusteellinen analyysi lasten tilanteesta kyseisessä maassa sekä havaita mahdollisia puutteita ja määritellä toimia ja mekanismeja, jotka ovat tarpeen lapsen oikeuksien suojelun varmistamiseksi.

– EU hyödyntää **kahdenvälistä ja monenvälistä yhteistyötään** edistääkseen ja suojellakseen lapsen oikeuksia, käyttämällä täydentävästi EU:n maantieteellisiä ja temaattisia rahoitusvälineitä, yhteistyössä kansallisten viranomaisten, YK:n, kansalaisyhteiskunnan ja muiden kumppanien kanssa.

– Äskettäin hyväksytyssä "**Kaikkien kauppa**" -strategiassa²⁶ vahvistetaan kunnianhimoinen ja kattava asialista sen varmistamiseksi, että talouskasvu kulkee käsi kädessä yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien kunnioittamisen sekä korkeiden työ- ja ympäristönormien kanssa.

GSP+²⁷ on EU:n tärkein kaupan alan väline, jolla se edistää keskeisten kansainvälisten normien noudattamista ihmisoikeuksien, työntekijöiden oikeuksien, ympäristönsuojelun ja hyvän hallintotavan aloilla kehitysmaissa. Se tarjoaa yksipuolisen ja kattavan markkinoillepääsyn haavoittuville **kehitysmaille, jotka sitoutuvat ratifioimaan 27 keskeistä kansainvälistä sopimusta ja panemaan ne tosiasiallisesti täytäntöön**²⁸. Muiden muassa lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus (1989) ja ILO:n yleissopimus N:o 182 lapsityön pahimpien muotojen kieltämisestä ja välittömistä toimista niiden poistamiseksi (1999) kuuluvat GSP+ -järjestelmässä edellytettyihin 27 keskeiseen sopimukseen. Se on kannustinpohjainen, säännöllisesti seurattava järjestelmä, jonka tavoitteena on tukea ja kannustaa kehitysmaita toimimaan kestävä kehityksen mukaisella tavalla.

²⁶ Kaikkien kauppa: Vastuullisempaa kauppa- ja investointipolitiikkaa, lokakuu 2015.

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf

²⁷ Tällä hetkellä GSP+ -maita ovat Armenia, Bolivia, Filippiinit, Georgia, Kap Verde, Kirgisia, Mongolia, Pakistan ja Paraguay.

²⁸ Seitsemän YK:n ihmisoikeusjulistusta, kahdeksan Kansainvälisen työjärjestön (ILO) työntekijöiden oikeuksia koskevaa sopimusta, kahdeksan monenvälistä ympäristösopimusta ja neljä hyvästä hallintotavasta annettua julistusta.

Tämän lisäksi viimeaikaiset **EU:n vapaakauppasopimukset** sisältävät oikeudellisesti velvoittavia määräyksiä työntekijöiden oikeuksista ja ympäristönsuojelusta. ILO:n määrittelemä lapsityövoiman kieltäminen on otettu selkeästi osaksi kaikkien EU:n ja kumppanimaiden välillä äskettäin neuvoteltujen kauppasopimusten kauppaa ja kestävästä kehityksestä koskevia lukuja.

Näiden kauppasopimusten onnistunut täytäntöönpano edellyttää **kansalaisyhteiskunnan, muun muassa lapsien parissa työskentelevien kansalaisyhteiskunnan toimijoiden, ammattiyhdistysten, työnantajajärjestöjen, toimialajärjestöjen, ympäristöjärjestöjen ja ihmisoikeuksien puolustajien osallistumista**, mikä auttaa yksilöimään kysymyksiä ja tulevia toiminta-aloja. EU:n ja kumppanimaiden kansalaisyhteiskunnille tarjoutuu lisäksi säännöllisesti tilaisuuksia kokoontua keskustelemaan merkityksellisistä asioista.

5. OPERATIIVISET SUUNTAVIIVAT

Suuntaviivojen operatiivisessa osassa määritellään keinoja ja tapoja työskennellä tehokkaasti lapsen oikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi kumppanimaissa sekä toimet, joita EU toteuttaa käyttäen kaikkia edellä kuvailtuja välineitä tavalla, joka hyödyttää kumppanimaita eniten.

Siinä otetaan huomioon **suuri joukko toimenpiteitä**, jotka ovat lapsen oikeuksien komitean mukaan tarpeen lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen panemiseksi tehokkaasti täytäntöön. Nämä niin kutsutut **"yleiset täytäntöönpanotoimenpiteet"**²⁹ käsittävät lainsäädännöllisiä, hallinnollisia ja muita toimenpiteitä, jotka valtioiden on toteutettava pannakseen täytäntöön lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen sisältämät oikeudet. Yleisten täytäntöönpanotoimenpiteiden toteuttamisen ohjenuorana olisi aina oltava lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen neljä yleisperiaatetta (ks. osa 3).

Noudattamalla järjestelmien vahvistamiseen perustuvaa lähestymistapaa valtiot ottavat huomioon lapsen oikeuksien koko kirjon, sillä tämän lähestymistavan tavoitteena on suojella kaikkien lasten kaikkia oikeuksia, mukaan lukien – ja erityisesti – kaikkein haavoittuvimmat ja syrjäytyneimmät, kuten kotiseudultaan siirtymään joutuneet tai muuttaja- ja pakolaislapset, mukaan lukien vailla huoltajaa olevat lapset, vammaiset tai johonkin vähemmistöryhmään kuuluvat lapset. Siinä otetaan huomioon myös tyttöjen ja poikien erilaiset sukupuoleen ja ikään perustuvat tarpeet.

²⁹ YK:n lapsen oikeuksien komitea laati yleiskommentin nro 5 (2003) käsitelläkseen lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 4 artiklaa. Siinä esitetään pääpiirteittäin sopimusvaltioiden velvollisuudet kehittää lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen täytäntöönpanotoimenpiteitä, joita kutsutaan **"yleisiksi täytäntöönpanotoimenpiteiksi"**.

Seuraavassa kohdassa käsitellään järjestelmän jokaista osaa ja hahmotellaan toimia, joihin EU:n olisi ryhdyttävä ja toimia, joiden parissa EU:n olisi työskenneltävä kumppanimaiden kanssa, jotta varmistettaisiin kaikkien lasten oikeuksien parempi suojeleminen.

A. Lainsäädäntö ja politiikka

Lapsen oikeuksien edistämisen ja suojelutoiminta tarvitsee selkeän pohjan kansallisessa lainsäädännössä sekä liitännäispolitiikkoja ja ohjeita sen täytäntöönpanon tueksi. Kaikkien kansallisten lakien ja politiikkojen on ehdottomasti oltava linjassa lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen ja sen valinnaisten pöytäkirjojen kanssa. Tämä voidaan saavuttaa joko sisällyttämällä kyseiset määräykset suoraan kansalliseen lakiin tai mukauttamalla kansallista lainsäädäntöä kansainvälisten velvoitteiden mukaiseksi.

EU:n olisi tuettava ja rohkaistava kumppanimaita:

- **liittymään** lapsen oikeuksien edistämisen ja suojelun kannalta **merkityksellisiin kansainvälisiin tai alueellisiin sopimuksiin ja normeihin, ratifioimaan ne ja noudattamaan niitä ja/tai panemaan ne täytäntöön ja valvomaan niiden täytäntöönpanoa;**³⁰ näitä ovat erityisesti lapsen oikeuksia koskeva YK:n yleissopimus ja sen kolme valinnaista pöytäkirjaa sekä ILO:n yleissopimukset 138 ja 182.
- **tarkistamaan ja poistamaan varaukset**, joita maa on tehnyt lapsen oikeuksia koskevaan yleissopimukseen ja sen kolmeen valinnaiseen pöytäkirjaan.
- **tukemaan kansallisen lainsäädännön ja siihen liittyvien hallinnollisten ohjeiden hyväksymistä ja uudelleentarkastelua** sen varmistamiseksi, että ne ovat sopuissa asiaankuuluvien lapsen oikeuksia koskevien kansainvälisten normien ja standardien kanssa, erityisesti lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja sen valinnaisten pöytäkirjojen kanssa. Uudelleentarkastelussa on tarkastettava yleissopimusta sekä **kokonaisvaltaisesti** että artiklakohtaisesti, tunnustaen ihmisoikeuksien keskinäinen riippuvuus ja jakamattomuus.

³⁰ Myös muut ihmisoikeussopimukset, -normit ja -periaatteet vaikuttavat lapsen oikeuksiin, ja ne voitaisiin ottaa huomioon lapsiin kohdistuvaan monenlaisen syrjintään puuttumiseksi. Niitä ovat esimerkiksi pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus ja sen pöytäkirja, vammaisten oikeuksia koskeva yleissopimus ja kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntö.

- **tarkastelemaan uudelleen ja tarkistamaan asiaankuuluvaa lainsäädäntöä, joka liittyy oikeusjärjestelmän toimintaan ja lasten oikeussuojaan, tavoitteena**
 - ✓ kieltää lapsen oikeuksien loukkaukset ja rangaista niistä, myös rikoslainsäädännössä;
 - ✓ varmistaa, että lapsen oikeuksien loukkauksiin syyllistyneet saatetaan oikeuden eteen;
 - ✓ varmistaa kaikille lapsille oikeudenmukaisten, nopeiden ja tehokkaiden oikeussuojakeinojen yhdenvertainen saatavuus loukkausten korjaamiseksi;
 - ✓ kehittää lapsiystävällisiä menettelyjä, jotta lapset voisivat osallistua oikeuskäsittelyihin, jotka liittyvät lapsen oikeuksien loukkaamisten tutkintaan ja niistä syytteeseen asettamiseen;
 - ✓ huolehtia lasten, joiden oikeuksia on loukattu, toipumisesta, kuntoutuksesta ja yhteiskuntaan sopeuttamisesta, ja edistää uhrien tukipalveluiden saatavuutta.
 - ✓ kehittää vaihtoehtoja lasten säilöönnotolle, erityisesti kun lapsia uhkaavat pitkät tuomiot.
 - ✓ EU korostaa, että on tärkeää edistää lasten vaihtoehtoista hoitoa ja tarjota heille asianmukaista tukea yhteisölliseen elämään osallistumiseksi ja peruspalvelujen saamiseksi. EU tekee tunnetuiksi lasten vaihtoehtoista hoitoa koskevia YK:n suuntaviivoja, joiden mukaan on tärkeää estää lapsen erottaminen perheestään ja tarjota asianmukaista vaihtoehtoista hoitoa ja suojelua lapsille, jotka ovat vailla vanhempien huolenpitoa, määrittelemällä huolellisesti lapsen etu.

B. Kansalliset strategiat / asiakirjat ja toimintasuunnitelmat

EU:n olisi kannustettava kehittämään kattavia ja oikeusperustaisia kansallisia strategioita, jotka pohjautuvat lapsen oikeuksia koskevaan YK:n yleissopimukseen. Tehokkaan strategian on koskettava kaikkien lasten tilannetta ja kaikkia lapsen oikeuksien yleissopimuksessa määriteltyjä oikeuksia, ja sen kehittämisessä on käytettävä kuulemismenettelyä, johon otetaan mukaan lapsia ja nuoria. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä marginalisoituneiden ja vähäosaisten sekä haavoittuvassa asemassa olevien lasten ryhmien tunnistamiseen ja priorisoimiseen, jotta varmistetaan, että kaikki lapset otetaan mukaan. Sukupuoleen liittyviin kysymyksiin tulisi kiinnittää erityishuomiota. Jotta strategialla olisi vaikutusvaltaa, se olisi vahvistettava hallituksen korkeimmalla tasolla, sen olisi oltava sidoksissa kansalliseen kehitystyön suunnitteluun ja se olisi otettava osaksi kansallista budjetointia. Kansallisissa toimintasuunnitelmissa olisi asetettava todelliset ja saavutettavissa olevat tavoitteet, jotka liittyvät kaikkien lasten laajoihin taloudellisiin, sosiaalisiin, sivistyksellisiin ja kansalais- ja poliittisiin oikeuksiin³¹.

EU:n olisi tuettava ja rohkaistava kumppanimaita:

- laatimaan kansallinen strategia lapsen oikeuksien edistämisestä, suojelusta ja toteutumisesta;
- kuulemaan paikallista kansalaisyhteiskuntaa, asiaankuuluvia YK:n järjestöjä ja muita merkityksellisiä monenvälisiä toimijoita sekä lapsia ja nuoria tällaisen strategian ja/tai toimintasuunnitelmien suunnittelusta ja täytäntöönpanosta;
- varmistamaan, että strategia perustuu lapsen oikeuksia koskevaan sukupuolen huomioon ottavaan analyysiin lasten tilanteesta asianomaisessa maassa ja että siinä otetaan huomioon YK:n lapsen oikeuksien komitean loppuhuomautukset.

C. Kahden- ja monenvälinen yhteistyö

Yhteistyötä, jolla kumppanimaita tuetaan ja rohkaistaan panemaan täytäntöön lapsen oikeudet, voidaan tehdä monessa muodossa, esimerkiksi antamalla taloudellista tai teknistä tukea tai työskentelemällä muiden sidosryhmien kanssa kumppanimaassa tai kansainvälisillä foorumeilla.

³¹ Ks. yleiskommentti nro 5 (2003), Lapsen oikeuksien yleissopimuksen yleiset täytäntöönpanotoimenpiteet, sivu 8.

EU:n olisi

- lisättävä keskittymistä lapsen oikeuksiin kaikissa ulkosuhteissaan ja yhteistyöaloitteissaan johdonmukaista ja täydentävää lähestymistapaa edistäen;
- otettava lapsen oikeudet esille kaikissa vuoropuheluissa, kauppaa- ja muissa neuvotteluissa, ohjelmakeskusteluissa sekä ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevissa maakohtaisissa strategioissa, jotka koskevat kumppanimaan kanssa tehtävää yhteistyötä Agenda 2030:n täytäntöönpanemiseksi.

Yhteistyö kansalaisyhteiskunnan kanssa

Kumppanimaiden olisi tehtävä tiivistä yhteistyötä valtiosta riippumattomien järjestöjen (niiden laajimmassa merkityksessä) kanssa niiden itsenäisyyttä kunnioittaen; näitä ovat esimerkiksi valtiosta riippumat ihmisoikeusjärjestöt, lasten ja nuorten johtamat järjestöt ja nuorisoryhmät, vanhempain- ja perheryhmät, uskonnolliset ryhmät, akateemiset laitokset ja ammatilliset yhdistykset.

EU:n olisi

- tehtävä tiivistä yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kanssa, jotta saataisiin käsitys suurimmista lasten oikeuksien loukkauksiin liittyvistä ongelmista ja kyseisten oikeuksien toteutumisen esteistä ja jotta voitaisiin määritellä parhaat ratkaisut. Tällaisen kansalaisjärjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön olisi myös edistettävä suotuisamman ympäristön luomista kansalaisyhteiskunnan toimijoille.

EU:n olisi rohkaistava kumppanimaita:

- tekemään tiivistä yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kanssa; näitä ovat valtiosta riippumat ihmisoikeusjärjestöt, lasten ja nuorten johtamat järjestöt ja nuorisoryhmät, vanhempain- ja perheryhmät, uskonnolliset ryhmät, akateemiset laitokset, ammatilliset yhdistykset, ammattiliitot, toimialajärjestöt ja ympäristöjärjestöt;
- toimimaan valtiosta riippumattomien järjestöjen kanssa kansallisen strategian tai toimintasuunnitelmien täytäntöönpanoon liittyvissä raportointimenettelyissä ja raportoitaessa YK:n lapsen oikeuksien komitealle.

Kansainvälinen yhteistyö ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen 4 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteuttamiseksi sopimusvaltiot ryhtyvät mahdollisimman täysimääräisesti tällaisiin toimiin käytettävissä olevien voimavarojensa mukaan ja tarvittaessa kansainvälisen yhteistyön puitteissa" (lihavointi lisätty).

Kumppanimaat voivat yleissopimuksen täytäntöönpanossa hyötyä esimerkiksi YK:n lastenrahaston (Unicef), YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimiston (OHCHR) ja muiden Yhdistyneiden kansakuntien elinten myöntämästä teknisestä avusta.

EU:n olisi

- tuettava työtä, jota tekevät lapsen oikeuksien alalla toimivat kansainväliset ja alueelliset tahot, erityisesti YK:n elimet ja YK:n sopimuksilla perustetut elimet, kuten YK:n lapsen oikeuksien komitea, YK:n erityismenettelyjä ja -järjestelyjä ja erityisesti lasten myyntiä, lapsiprostituutiota ja lapsipornografiaa käsittelevän erityisraportoijan sekä lapsia aseellisissa konflikteissa ja lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevien YK:n pääsihteerin erityisedustajien työtä;
- tuettava asiaankuuluvia YK:n järjestöjä – ILO, OHCHR, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNWOMEN, OCHA, IOM ja WHO;
- tuettava alueellisia elimiä, kuten Euroopan neuvostoa, Etyjiä, EU:n lapsiasiavaltuutettujen verkostoa jne.;
- esitettävä jatkossakin lapsen oikeuksia koskeva vuotuinen päätöslauselma yhdessä Latinalaisen Amerikan valtioiden kanssa sekä YK:n yleiskokouksessa että ihmisoikeusneuvostossa. EU kehottaa säännöllisesti valtioita allekirjoittamaan, ratifioimaan ja panemaan täytäntöön lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja sen valinnaiset pöytäkirjat.

EU:n olisi tuettava ja rohkaistava kumppanimaita:

- noudattamaan kansainvälisten ihmisoikeuselinten, erityisesti YK:n lapsen oikeuksien komitean, suojaamistoimenpiteitä koskevia pyyntöjä, tuomioita, päätöksiä ja suosituksia;

- tekemään yhteistyötä YK:n ihmisoikeuselinten ja -menettelyjen kanssa, YK:n lapsen oikeuksien komitea mukaan lukien, ja erityisesti niiden aihekohtaisten ja maakohtaisten elinten kanssa, joilla on merkitystä lasten oikeuksien edistämisen ja suojaamisen kannalta;
- tekemään yhteistyötä alueellisten elinten kanssa lapsen oikeuksien edistämisen ja suojaamisen varmistamiseksi, muun muassa seuraamalla edistymistä; tekemään yhteistyötä Euroopan neuvoston asianmukaisten elinten kanssa ja edistämään lapsen oikeuksia koskevien Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätösten noudattamista.

D. Rahoitusvarojen hankinta ja niiden tehokkaan jaon, vaikutuksen ja käytön varmistaminen

Lapsen oikeuksista tehdyn YK:n yleissopimuksen yleiskommentissa nro 19 (2016), joka koskee julkista budjetointia lapsen oikeuksien toteutumiseksi, annetaan sopimusvaltioille suosituksia siitä, miten kaikki yleissopimuksen mukaiset oikeudet, erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien lasten oikeudet³², voidaan toteuttaa tehokkaan, vaikuttavan, tasa-arvoisen, avoimen ja kestävän julkista budjetointia koskevan päätöksenteon avulla.

Lapsen oikeuksista tehdyn YK:n yleissopimuksen yleiskommentti nro 19 perustuu lapsen oikeuksien yleissopimuksen yleisiä täytäntöönpanotoimenpiteitä koskevaan yleiskommenttiin nro 5, sillä lainsäädäntöä, politiikkoja ja ohjelmia ei voida panna täytäntöön ilman riittävien taloudellisten resurssien vastuullista, tehokasta, tasavertaista, avointa ja kestävää käyttöön asettamista, jakamista ja käyttämistä. Määrärahojen jakamisessa ja käytössä on otettava huomioon ensisijaisesti lapsen etu.

³² Kuten yleiskommentissa nro 19, CRC/C/GC/19, 2016, olevassa 3 kohdassa todetaan, "haavoittuvassa asemassa olevat lapset" ovat lapsia, jotka ovat erityisen alttiita oikeuksiensa loukkauksille, kuten muun muassa vammaiset lapset, pakolaistilanteissa olevat lapset, vähemmistöryhmiin kuuluvat lapset, köyhyydessä elävät lapset, vaihtoehtoisten hoitojärjestelyjen piiriin kuuluvat lapset ja lain kanssa ongelmiin joutuneet lapset.

- **tuettava ohjelmasuunnittelussa edelleen lapsen oikeuksia noudattamalla kolmitahoista lähestymistapaa;**
 - edistäen kaikkien lasten oikeuksia poliittisissa vuoropuheluissaan,
 - valtavirtaistaen lapsen oikeudet kaikissa hankkeissa ja ohjelmissa (lapsen oikeuksia koskeva EU:n ja Unicefin välineistö toimii ohjenuorana),
 - tukien lapsia koskevia erityishankkeita ja -ohjelmia.
- **varmistettava resurssien parempi ja tehokkaampi jakaminen ja käyttö** edellä mainitun kolmitahoisen lähestymistavan täytäntöönpanossa sekä varmistettava, että resurssit vaikuttavat optimaalisesti lapsen oikeuksiin EU:n maantieteellisten ja temaattisten välineiden ja menettelyjen täydentävän käytön avulla;
- **pyrittävä parantamaan rahoitustoimien välistä koordinoitua ja johdonmukaisuutta**, muun muassa yhteisessä ohjelmasuunnittelussa ja jäsenvaltioiden toteuttamissa yhteisissä toiminnoissa sekä lasten oikeuksiin liittyvässä Euroopan unionin ulkoisessa toiminnassa yleensä;
- tukeuduttava ***lapsen oikeuksia koskevaan EU:n ja Unicefin välineistöön lapset huomioivan ohjelmasuunnittelun*** vahvistamiseksi kaikilla aloilla ja erityisen huomion kiinnittämiseksi sellaisten budjettitukiohjelmien tarkistamiseen, joita on saatettu kehittää analysoimatta perusteellisesti lapsen oikeuksia;
- varmistettava jatkossakin, että sukupuolen mukaan jaotelluissa vaikutusten arvioinneissa otetaan tarvittaessa huomioon **lapsen oikeudet** perus- ja ihmisoikeuksien arviointiin liittyvän parempaa sääntelyä koskevan vaatimuksen mukaisesti.
- EU:n ulkoisen toiminnan osana toteutettavien EU:n rahoitusohjelmien puitteissa kannustetaan ja tutkitaan mahdollisuutta vaatia suoraan lasten parissa työskenteleviä valtiosta riippumattomia järjestöjä ja kansainvälisiä järjestöjä toteuttamaan **lasten turvaamistoimia** (joihin voisivat kuulua esimerkiksi henkilöstön tarkastaminen, koulutus, raportointimekanismit jne.)

EU:n olisi tuettava ja rohkaistava kumppanimaita:

- varmistamaan tarkka kustannuslaskenta, jotta lapsen oikeuksien toteutumiseen voidaan myöntää riittävästi varoja;
- suunnittelemaan ja toteuttamaan lapset huomioivaa kansallista budjetointia kehittämällä ja käyttämällä välineitä, jotka tuovat lapset näkyviin budjettimenettelyissä kansallisella ja alueellisella tasolla, myös kansainvälisen yhteistyön yhteydessä;
- arvioimaan politiikkojen vaikutuksia lapsiin.

E. Koordinoitijärjestelyt lapsen oikeuksien toteuttamista varten

Yleissopimuksen tehokas täytäntöönpano edellyttää **näkyvää monialaista koordinoitua julkishallinnon yksikköjen välillä** lapsen oikeuksien tunnustamiseksi ja toteutumiseksi, samoin kuin **keskushallinnon ja muiden hallintotasojen sekä julkishallinnon ja muiden toimijoiden välillä**. Koordinoinnin tarkoituksena on varmistaa, että täytäntöönpano tunnustetaan paitsi suurissa yksiköissä, joiden vaikutus lapsiin on merkittävä – koulutus, terveys, hyvinvointi jne. – myös koko julkishallinnossa, kuten esimerkiksi yksiköissä, jotka käsittelevät rahoitusta, ohjelmasuunnittelua, työllisyyttä, nuorisoa, sukupuolten välistä tasa-arvoa, puolustusta, muuttoliikettä ja turvapaikka-asioita, turvallisuutta, infrastruktuuria, maataloutta, ja kaikilla tasoilla.

EU:n olisi

- tuettava kaikilla tasoilla koordinointi- ja tukitehtävissä toimivaa henkilöstöä varmistamaan riittävä operatiivinen reagointi lapsen oikeuksiin;
- varmistettava, että ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevissa maakohtaisissa strategioissa otetaan huomioon yleiset poliittiset tavoitteet, jotka esitetään ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskevassa EU:n strategiakehyksessä ja toimintasuunnitelmassa³³ sekä näissä suuntaviivoissa.

³³ Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva toimintasuunnitelma 2015–2019, http://eeas.europa.eu/top_stories/2015/200715_human_rights_action_plan_en.htm

EU:n olisi tuettava ja rohkaistava kumppanimaita:

- kehittämään lapsen oikeuksia käsitteleviä riippumattomia instituutioita, muun muassa kansallisia ihmisoikeusinstituutteja ja/tai lapsiasiavaltuutettuja;
- kehittämään ja vahvistamaan hallinnon mekanismeja koordinoimaan toimintaa keskushallinnon yksikköjen kesken (ministeriöiden ja niiden osastojen välillä), eri maakuntien ja alueiden kesken, keskushallinnon ja muiden hallintotasojen sekä julkishallinnon ja kansalaisyhteiskunnan välillä.

F. Henkilöresurssit ja valmiuksien kehittäminen

Lapsen oikeuksien toteutumisen kannalta on olennaista, että julkishallinnon yksiköissä on kokeneita virkamiehiä, kunkin alan henkilökunta on asianmukaisesti koulutettu ja että maan kaikissa osissa työskentelee tehokkaasti riittävästi henkilöstöä. Tämän **pitäisi olla keskeinen osa kansallista strategiaa tai kansallisia toimintasuunnitelmia.**

EU:n olisi

- varmistettava, että henkilöstöllä on mahdollisuus saada koulutusta kaikki ihmisoikeudet käsittävästä oikeusperustaisesta lähestymistavasta kehitysyhteistyöhön;
- varmistettava, että lapsen oikeuksista ja niiden monialaisesta luonteesta on tarjolla erityiskoulutusta koko EU:n henkilöstölle kaikilla tasoilla ja kaikilla toimialoilla, mukaan lukien henkilöstö, jota ei yleensä pidetä merkityksellisenä lapsen oikeuksien kannalta. Tämä voitaisiin toteuttaa myös kouluttamalla kouluttajia;
- tätä varten kannustettava lapsen oikeuksia koskevan EU:n ja Unicefin välineistön käyttöön ja perustettava toimintansa sen levittämiseen.

EU:n olisi tuettava ja rohkaistava kumppanimaita:

- nimittämään jokaiselle alalle riittävästi henkilöstöä, joka sijoitetaan eri puolille maata;
- kehittämään valtion virkamiesten, parlamentin jäsenten, tuomioistuimen edustajien, yhteisöjen ja uskonnollisten johtajien, opettajien, sosiaalityöntekijöiden, terveysalan työntekijöiden, poliisin, rauhanturvaajien ja kaikkien muiden lasten parissa ja lasten hyväksi työskentelevien toimijoiden valmiuksia, muun muassa koulutuksen avulla ja kehittämällä lastensuojelupolitiikkaa siten, että annetaan selkeät ohjeet asianmukaisesta menettelystä, joka liittyy lasten parissa työskentelyyn, sekä raportointijärjestelyistä silloin, kun kumppanien ja sopimussuhteisten toimijoiden osalta ilmenee tai epäillään väärinkäytöksiä. On erityisen tärkeää, että lainvalvontaviranomaiset pystyvät edistämään lapsen oikeuksia ja turvaamaan ne sekä varmistamaan, että kansainvälisiä normeja ja välineitä noudatetaan;
- tehostamaan holhoojien ja muiden huoltajien valmiuksia hoitaa tehtävänsä lapsen oikeuksien suojaamisen osalta;
- investoimaan lapsen oikeuksia käsitteleviin tiedotustilaisuuksiin/-kampanjoihin;
- tukemaan lasten voimaannuttamista, jotta he voivat tehokkaammin osallistua päätöksentekoon ja heitä koskevien politiikkojen täytäntöönpanoon.

G. Tiedot, todisteet ja osaaminen

Jos strategia ja/tai toimintasuunnitelma halutaan hyväksyä ja panna täytäntöön tehokkaasti, on ratkaisevan tärkeää tietää, millä lapsen oikeuksiin liittyvillä aloilla on tarpeen työskennellä.

Esimerkkejä tarvittavien tietojen ja osaamisen muodoista ovat: tiedot ja tilastot lapsen oikeuksien loukkauksista tai täytäntöönpanon puutteista; asianomaisten lasten lukumäärä ja ominaisuudet (joiden osalta tarvitaan sukupuolen, iän, tulojen, vammaisuuden, ja muiden tekijöiden mukaan eriteltyjä tietoja ja tietoja syrjäytyneistä, haavoittuvista ja vaikeasti tavoitettavista ryhmistä, osallistavasta hallinnosta ja muista seikoista EU:n oikeusperustaisen lähestymistavan mukaisesti); ja hyviin käytäntöihin liittyvät tapaustutkimukset. Eritellyt tiedot ovat niin ikään olennaisen tärkeitä, jos eriarvoisuuden ja syrjintään halutaan puuttua tehokkaasti ja varmistaa, että kaikki lapset otetaan huomioon.

Toimintasuunnitelmaan on tärkeää sisällyttää asiaankuuluvia indikaattoreita, jotta voidaan seurata tulevaa edistymistä ja kehittää vahvoja tuloskehyksiä sekä varmistaa julkinen vastuuvollisuus.

EU:n olisi tuettava ja rohkaistava kumppanimaita:

- kehittämään lapset huomioon ottavia indikaattoreita ja lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointia lapsen oikeuksien edistämiseksi ja suojaamiseksi;
- kokoamaan ja käyttämään tietoja, jotka on eritelty kunkin indikaattorin osalta sukupuolen, iän, tulojen, vammaisuuden, ja muiden tekijöiden mukaan, ja toimittamaan tietoja syrjäytyneistä, haavoittuvista ja vaikeasti tavoitettavista ryhmistä, osallistavasta hallinnosta ja muista seikoista EU:n oikeusperustaisen lähestymistavan mukaisesti.
- edistämään vankkoja tuloskehyksiä lapsen oikeuksien osalta saavutetun edistymisen seuraamiseksi asiaankuuluvien indikaattorien, luotettavien lähtökohtien ja merkityksellisen tuloksetjun avulla;
- noudattamaan asiaankuuluvia alueellisia hyviä käytänteitä; kannustamaan käymään alueellista keskustelua lapsen oikeuksien noudattamisesta;
- edistämään tutkimusta ja kehittämään osaamista lapsen oikeuksia koskevan paremman ymmärryksen osalta ja siitä, miten suojelua voitaisiin lisätä ja loukkauksia ehkäistä (vrt. sosiaaliset normit ja vahingolliset käytännöt).

H. Valvonta ja vastuuvollisuus

Koska kansallisen strategian ja/tai kansallisten toimintasuunnitelmien täytäntöönpanoon osallistuu yleensä monia eri toimijoita, jotka voivat vaikuttaa lapsen oikeuksien toteutumiseen, on ehdottoman tärkeää, että ne kaikki noudattavat kansainvälisiä standardeja ja normeja. Tämä varmistamiseksi tarvitaan valvontakehys. Valvontakehysten muodostavat kansalliset ihmisoikeusinstituutit (seuraavat erityisesti valtion edistymistä lapsen oikeuksien täytäntöönpanossa), oikeusasiamiehet ja ihmisoikeusmekanismit, kuten YK:n lapsen oikeuksien komitea ja YK:n pääsihteerin erityisedustajat.

Kansalliset ihmisoikeusinstituutit, kuten oikeusasiamiehet, ovat erityisen tärkeitä sen mahdollistamiseksi, että lapset voivat jakaa huolensa tai tehdä valituksia oikeuksiensa loukkauksista, mitä varten lasten ja heidän edustajiensa käytettävissä on oltava tehokkaita, lapset huomioon ottavia menettelyjä. Näihin olisi kuuluttava lapsiystävällisten tietojen ja ohjeiden antaminen.

EU:n olisi tuettava ja rohkaistava kumppanimaita:

- ottamaan käyttöön joukon toimenpiteitä, joilla varmistetaan lapsen oikeuksien toteutumiseen tähtäävien valtion toimien riittävä valvonta ja valvomaan muiden toimijoiden, kuten yksityissektorin toimintaa, jolla saattaa olla vaikutusta lapsen oikeuksien toteutumiseen;
- varmistamaan, että lapsilla ja heidän edustajillaan on mahdollisuus käyttää riippumattomia valitusmenettelyjä sekä mahdollisuus saattaa asiansa tuomioistuinten käsiteltäväksi ja saada lapsiystävällistä oikeudellista ja muuta neuvontaa;
- varmistamaan, että kansalaisyhteiskunta voi hoitaa tehtävänsä vaatimalla hallitusta vastuuseen.

6. NÄIDEN SUUNTAVIIVOJEN TÄYTÄNTÖÖNPANO JA ARVIOINTI

Neuvoston ihmisoikeustyöryhmä toimii suuntaviivojen täytäntöönpanon tukena ottamalla tähän toimintaan tarvittaessa mukaan neuvoston alueellisia työryhmiä ja neuvoston kehitysyhteistyöryhmän.

Aihetta käsittelevien Euroopan parlamentin valiokuntien, alivaliokuntien ja työryhmien kanssa keskustellaan säännöllisesti näiden suuntaviivojen täytäntöönpanosta, arvioinnista ja tarkistamisesta.

Lapsen oikeuksien edistäminen ja suojeleminen otetaan huomioon asiaan liittyvissä EU:n politiikoissa ja toimissa, myös suhteessa EU:n rooliin kansainvälisillä foorumeilla.

Suuntaviivojen täytäntöönpanoa arvioidaan säännöllisin väliajoin.

LIITTEET

Liite I – EU:n oikeudelliset välineet ja politiikka

Lissabonin sopimus (2009)

Lapsen oikeuksia käsittelevä EU:n ulkopoliittikka on viimeisten 10 vuoden aikana kehittynyt merkittävästi, ja siinä tuetaan **yhdennettyä lähestymistapaa lapsen oikeuksien edistämiseen**. Lissabonin sopimus, joka tuli voimaan 1. joulukuuta 2009, oli merkkipaalu, sillä se tarjosi oikeusperustan lapsen oikeuksia koskevalle EU:n politiikalle. Siinä on kiinnitetty erityistä huomiota lapsen oikeuksiin niin sisäisesti EU:n omien rajojen sisällä kuin ulkoisesti koko maailman tasolla.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artiklassa velvoitetaan EU noudattamaan tarkoin kansainvälistä oikeutta, joka pitää sisällään **lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen, ja edistämään lapsen oikeuksien suojelua**.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artikla.

"Unioni torjuu sosiaalista syrjäytymistä ja syrjintää **sekä edistää** yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta ja sosiaalista suojelua, naisten ja miesten tasa-arvoa, sukupolvien välistä yhteisvastuuta **ja lapsen oikeuksien suojelua**". *(Lihavointi lisätty)*

"Unioni vaalii ja puolustaa arvojaan ja etujaan kansainvälisissä suhteissaan ... Se edistää osaltaan rauhaa, turvallisuutta, maapallon kestäväää kehitystä, kansojen välistä yhteisvastuuta ja keskinäistä kunnioitusta, vapaata ja oikeudenmukaista kauppaa, köyhyyden poistamista **ja ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien suojelua, sekä kansainvälisen oikeuden tarkkaa noudattamista...**". *(Lihavointi lisätty)*

EU:n perusoikeuskirja

EU perusoikeuskirjassa kootaan yhteen asiakirjaan EU:ssa suojatut perusoikeudet.

Perusoikeuskirjasta on tullut EU:ta oikeudellisesti sitova Lissabonin sopimuksen voimaantulon myötä.

24 artikla – Lapsen oikeudet

"1. Lapsella on oikeus hänen hyvinvoinnilleen välttämättömään suojeluun ja huolenpitoon.

Lapsen on saatava ilmaista vapaasti mielipiteensä. Lapsen mielipide on hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti otettava huomioon häntä koskevissa asioissa.

2. Kaikissa lasta koskevissa viranomaisten tai yksityisten laitosten toimissa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

3. Jokaisella lapsella on oikeus ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä kumpaankin vanhempaansa säännöllisesti, jollei se ole lapsen edun vastaista."

Perusoikeuskirjan määräykset koskevat unionin toimielimiä ja elimiä [toissijaisuusperiaatteen](#) mukaisesti; sekä jäsenvaltioita ainoastaan silloin, kun viimeksi mainitut soveltavat unionin oikeutta.

EU:n säännöstö³⁴ ja EU:n ulkoisen toiminnan kannalta merkitykselliset toimintapoliittiset asiakirjat lapsen oikeuksista

Myös seuraavia yleissopimuksia sovelletaan EU:n ulkoiseen toimintaan, ja ne sisältyvät EU:n säännöstöä koskevaan asiakirjaan.

– 25. lokakuuta 1980 tehty yksityisoikeuden alaa koskeva yleissopimus kansainvälisestä lapsikaappauksesta, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=24>;

– 19. lokakuuta 1996 tehty yleissopimus toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=70>;

– 23. marraskuuta 2007 tehty yleissopimus lasten ja muiden perheenjäsenten elatusavun kansainvälisestä perinnästä, <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=131>;

EU:n toimintapoliittiset asiakirjat

Lapsen oikeuksia koskevassa EU:n toimintasuunnitelmassa³⁵ (2011) mainitaan, että lapsen oikeudet asetetaan etusijalle EU:n ulkoisessa toiminnassa.

[Heinäkuussa 2015 hyväksytty ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva EU:n toimintasuunnitelma \(2015–2019\)](#)³⁶ sisältää monia lapsiin liittyviä toimia. Jäljempänä luetellut toimet liittyvät suoraan lapsen oikeuksiin, mutta lapsen oikeuksien monialaisen luonteen vuoksi useimmilla toimintasuunnitelman toimilla on vaikutusta lapsiin.

³⁴ http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/acquis_rights_of_child.pdf

³⁵ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Lapsen oikeuksia koskeva EU:n toimintasuunnitelma, [COM\(2011\) 60 final](#), 15.2.2011.

³⁶ Ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva EU:n toimintasuunnitelma, https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu_action_plan_on_human_rights_and_democracy_en_2.pdf

<p>Toimi 14 b</p>	<p>Priorisoidaan EU:n ulkoisessa toiminnassa ja kehitysyhteistyössä toimia, jotka kohdistuvat muun muassa naisten ja tyttöjen fyysisen ja henkisen koskemattomuuden suojeluun toimenpiteillä, joilla edistetään naisten ihmisoikeuksien suojelua ja vapautta elää joutumatta väkivallan kohteeksi, kiinnittäen erityistä huomiota naisten sukuelinten silpomisen, lapsi- ja pakkoavioliittojen sekä konflikteissa esiintyvän sukupuoliperusteisen ja seksuaalisen väkivallan lopettamiseen; naisten ja tyttöjen taloudellisiin, sosiaalisiin ja kulttuurisiin oikeuksiin sekä heidän osallistumiseensa ja sananvaltaansa sosiaalisilla ja poliittisilla foorumeilla; laaditaan ja pannaan täytäntöön jatkosuunnitelma vuodet 2010–2015 kattavalle EU:n toimintasuunnitelmalle sukupuolten tasa-arvosta ja naisten vaikutusvallan lisäämisestä kehitysyhteistyössä.</p>
<p>15. Lapsen oikeuksien edistäminen, suojelu ja kunnioittaminen</p> <p>Toimi 15 a</p>	<p>Tuetaan kumppanimaiden ponnisteluja lapsen oikeuksien edistämiseksi, suojelemiseksi ja kunnioittamiseksi, keskittyen varsinkin lastensuojelujärjestelmien parantamiseen, jotta lapsia voitaisiin suojella väkivallalta, riistolta, hyväksikäytöltä ja heitteillejätöltä.</p>
<p>Toimi 15 b</p>	<p>Tuetaan kumppanimaita lapsen oikeuksien edistämässä, suojelemisessa ja kunnioittamisessa painopisteinä taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet, joihin kuuluvat oikeus koulutukseen, terveyteen ja ravintoon sekä sosiaaliseen suojeluun ja lapsityön pahimpien muotojen torjunta, käyttäen aina lapsen etua johtavana periaatteena.</p>
<p>Toimi 15 c</p>	<p>Edistetään lapsen oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen valinnaisten pöytäkirjojen ratifiointia. Nämä pöytäkirjat koskevat lasten osallistumista aseellisiin selkkauksiin, lasten myyntiä, lapsiprostituutiota ja lapsipornografiaa. Lisäksi harkitaan liittymistä valitusmenettelyä koskevaan valinnaiseen pöytäkirjaan.</p>

<p>Toimi 19 c</p>	<p>Tuetaan toimintaa, jolla seurataan ja torjutaan vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin ja -rikoksiin, kuten julmuuksiin, mahdollisesti johtavaa yllyttämistä. Tuetaan toimintaa, jolla torjutaan vihapuhetta ja väkivaltaista ääriliikehdintää määrittelemällä perimmäiset syyt sekä laatimalla erityisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua vastapropagandaa, ihmisoikeuskoulutusta ja rauhanrakennusaloitteita.</p>
<p>Toimi 19 e</p>	<p>Tuetaan aseellisista konflikteista kärsiville lapsille tarkoitettuja ehkäisy-, toiminta- ja (pitkän aikavälin) ohjelmia yhteistyössä paikallisyhteisöjen, asianomaisten lasten ja heidän vanhempiansa kanssa (esim. psykososiaalinen tuki, sosioekonominen sopeutus, koulutus ja elämäntaitojen opetus sekä perheenjäsenten jäljittäminen ja yhteensaattaminen).</p>
<p>Toimi 20 b</p>	<p>Tuetaan lasten tilannetta aseellisissa selkkauksissa käsittelevän YK:n erityisedustajan työtä sekä sellaisten toimintasuunnitelmien laadintaa, täytäntöönpanoa ja seurantaa, joilla pyritään lopettamaan ja ehkäisemään teot, jotka loukkaavat vakavasti aseellisista selkkauksista kärsiviä lapsia, mm. kampanjoinnin ja ohjelmasuunnittelun avulla.</p>
<p>Toimi 23 a</p>	<p>Laaditaan alakohtaiset toimintaohjeet YTPP-operaatioihin osallistuvalla, poliisin, armeijan ja vankila- ja oikeusviranomaisten kanssa yhteistyötä tekeväille henkilöstölle ohjaamaan käytännössä ihmisoikeuksien ja tarvittaessa kansainvälisen humanitaarisen oikeuden valtavirtaistamista painottaen siviilien, erityisesti lasten, suojelua sekä naisten ja tyttöjen voimaantumista ja osallistumista.</p>

EU:n toimintasuunnitelmassa "Sukupuolten tasa-arvoa ja naisten vaikutusvaltaa edistävät toimenpiteet: Tyttöjen ja naisten elämän muuttaminen EU:n ulkosuhteiden avulla (2016–2020) esitetään kunnianhimoinen lähestymistapa sukupuolten tasa-arvoon ja naisten ja tyttöjen oikeuksien edistämiseen, suojeluun ja kunnioittamiseen. Sen tavoitteena on keskittää *kaikkien* EU:n toimijoiden pyrkimykset institutionaalisen kulttuurin muutokseen, jotta resursseja voidaan sitoa aiempaa tehokkaammin sukupuolten tasa-arvoon ja naisten voimaannuttamiseen sekä saavuttaa näissä asioissa tuloksia ja raportoida niistä. Tämä horisontaalinen painopiste edistää ja tukee kolmea vertikaalista aihealaa, jotka ovat tyttöjen ja naisten fyysinen ja henkinen koskemattomuus, heidän taloudelliset ja sosiaaliset oikeutensa sekä sananvalta ja osallistuminen.

Liite II – Luettelo lasten kannalta merkityksellisimmistä kestävä kehityksen tavoitteista ja alatavoitteista

Kestävän kehityksen tavoitteet (SDG), jotka vaikuttavat lapsiin suoraan	Kestävän kehityksen tavoitteisiin liittyvät alatavoitteet, joissa mainitaan lapset* (tai haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt)
SDG 1: Poistaa köyhyys	<p>Alatavoite 1.1: Poistaa äärimmäinen köyhyys kaikilta ihmisiltä kaikkialla (nykymittarien mukaan ihmiset, jotka elävät alle 1,25 dollarilla päivässä)</p> <p>Alatavoite 1.2: Vähentää ainakin puolella niiden kaikenikäisten miesten, naisten ja lasten määrää, jotka kansallisten määritelmien mukaan elävät köyhyydessä</p> <p>Alatavoite 1.3: Toteuttaa kaikkien osalta kansallisesti asianmukaiset sosiaaliturvajärjestelmät ja -toimenpiteet, vähimmäistasot mukaan lukien, sekä saavuttaa merkittävä vakuutusuoja köyhille ja huono-osaisille vuoteen 2030 mennessä</p> <p>Alatavoite 1.5: Kehittää köyhien ja huono-osaisten sopeutumiskykyä ja vähentää heidän alttiuttaan ja haavoittuvuuttaan ilmastoon liittyville ääri-ilmiöille ja muille taloudellisille, sosiaalisille ja ympäristöön liittyville tuhoille sekä katastrofeille</p>
SDG 2: Poistaa nälkä	<p>Alatavoite 2.1: Poistaa nälkä ja varmistaa, että kaikki, erityisesti köyhät ja huono-osaiset, mukaan lukien pikkulapset, saavat riittävästi turvallista ja ravinteikasta ruokaa ympäri vuoden</p> <p>Alatavoite 2.2: Poistaa kaikki aliravitsemuksen muodot esimerkiksi saavuttamalla vuoteen 2025 mennessä alle 5-vuotiaiden lasten kasvun hidastumista ja kuihtumista koskevat kansainvälisesti sovitut tavoitteet, sekä vastata murrosikäisten tyttöjen, raskaana olevien ja imettävien naisten ravitsemuksellisiin tarpeisiin</p>
SDG 3: Terveellinen elämä	<p>Alatavoite 3.1: Vähentää maailmanlaajuisia äitiyskuolleisuutta niin, että alle 70 äitiä kuolee 100 000 elävänä syntynyttä lasta kohden</p> <p>Alatavoite 3.2: Lopettaa vastasyntyneiden ja alle 5-vuotiaiden lasten ehkäistävissä olevat kuolemat; tavoitteena on, että jokaisessa maassa tuhannesta elävänä syntyneestä lapsesta enintään 12 kuolee vastasyntyneinä ja enintään 25 kuolee ennen 5 vuoden ikää</p> <p>Alatavoite 3.7: Taata kaikille pääsy seksuaali- ja lisääntymisterveyden hoitopalvelujen, kuten perhesuunnittelun, tiedottamisen ja koulutuksen, piiriin sekä varmistaa lisääntymisterveyden ottaminen mukaan kansallisiin strategioihin ja ohjelmiin</p> <p>Alatavoite 3.8: Saavuttaa yleiskattava terveydenhuolto (...), pääsy laadukkaiden ja olennaisten terveydenhoitopalvelujen piiriin sekä turvalliset, tehokkaat, laadukkaat ja edulliset välttämättömät lääkkeet ja rokotukset kaikille</p>

<p>SDG 4: Laadukas koulutus</p>	<p>Alatavoite 4.1: Varmistaa, että kaikki tytöt ja pojat saavat päätökseen ilmaisen, tasa-arvoisen ja laadukkaan perus- ja keskiasteen koulutuksen, joka johtaa olennaisiin ja tehokkaisiin oppimistuloksiin</p> <p>Alatavoite 4.2: Varmistaa kaikille tytöille ja pojille mahdollisuus laadukkaaseen varhaislapsuuden kehitykseen ja hoitoon sekä perusasteen koulutukseen valmistavaan esiopetukseen</p> <p>Alatavoite 4.4: Lisätä merkittävästi niiden nuorten ja aikuisten määrää, joilla on työllistymiseen, säällisiin työpaikkoihin ja yrittäjyyteen tarvittavat taidot, kuten tekninen ja ammatillinen osaaminen</p> <p>Alatavoite 4.5: Poistaa sukupuolten eriarvoisuus koulutuksessa ja varmistaa heikossa asemassa oleville, kuten vammaisille, alkuperäiskansoille ja huono-osaisille lapsille, yhtäläinen mahdollisuus kaikenlaisiin koulutukseen ja ammatilliseen valmennukseen</p> <p>Alatavoite 4.6: Varmistaa, että kaikki nuoret (...) ovat luku- ja laskutaitoisia</p> <p>Alatavoite 4.7: Varmistaa, että kaikki oppijat saavat kestävä kehityksen edistämiseen tarvittavat tiedot ja taidot esimerkiksi kestävä kehitystä ja kestäviä elämäntapoja, ihmisoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa, rauhan ja väkivallattomuuden kulttuurin edistämistä, maailmankansalaisuutta, kulttuurien monimuotoisuuden sekä kulttuurin osuutta kestävässä kehityksessä arvostavan koulutuksen kautta</p> <p>Alatavoite 4.a: Rakentaa ja uudistaa lapset, vammaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon huomioon ottavia koululaitoksia sekä tarjota turvallisia, väkivallattomia, osallistavia ja tehokkaita oppimisympäristöjä kaikille.</p>
<p>SDG 5: Sukupuolten tasa-arvo</p>	<p>Alatavoite 5.1: Lopettaa kaikenlainen naisiin ja tyttöihin kohdistuva syrjintä kaikkialla</p> <p>Alatavoite 5.2: Lopettaa kaikenlainen naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta, kuten ihmiskauppa ja seksuaalinen tai muu hyväksikäyttö, julkisissa ja yksityisissä yhteyksissä</p> <p>Alatavoite 5.3: Lopettaa kaikki haitalliset käytännöt, kuten lapsi- ja pakkoavioliitot sekä naisten sukupuolielinten silpominen</p> <p>Alatavoite 5.6: Taata yhtäläiset mahdollisuudet seksuaali- ja lisääntymisterveyteen sekä lisääntymisoikeudet, kansainvälisen väestö- ja kehityskonferenssin toimintaohjelman, Pekingin toimintaohjelman ja niiden tarkistuskonferenssin tulosten mukaisesti.</p> <p>Alatavoite 5.c: Kehittää ja vahvistaa järkeviä käytäntöjä ja täytäntöönpanokelpoista lainsäädäntöä, joilla edistetään sukupuolten tasa-arvoa sekä naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia kaikilla tasoilla</p>

SDG 6: Vesi ja sanitaatio	<p>Alatavoite 6.1: Varmistaa turvallisen ja edullisen juomaveden saatavuus kaikille</p> <p>Alatavoite 6.2: Taata riittävä ja yhtäläinen sanitaatio ja hygienia kaikille ja lopettaa avokäymälät kiinnittäen erityistä huomiota naisten ja tyttöjen sekä huono-osaisten tarpeisiin</p> <p>Alatavoite 6.b: Tukea ja vahvistaa paikallisyhteisöjen osallistumista vesistöjen ja sanitaation hallinnan kehittämiseen</p>
SDG 7: Energia	Alatavoite 7.1: Varmistaa edulliset, luotettavat ja uudenaikaiset energiapalvelut kaikille
SDG 8: Talouskasvu ja säälliset työpaikat	<p>Alatavoite 8.5: Saavuttaa täysi ja tuottava työllisyys ja säällinen työ kaikille, mukaan lukien nuorille ja vammaisille, sekä sama palkka samanarvoisesta työstä</p> <p>Alatavoite 8.6: Vähentää vuoteen 2020 mennessä merkittävästi niiden nuorten määrää, jotka eivät käy työssä tai opiskele</p> <p>Alatavoite 8.7: Ryhtyä välittömiin ja tehokkaisiin toimiin pakkotyön, modernin orjuuden ja ihmiskaupan poistamiseksi, varmistaa lapsityön pahimpien muotojen, kuten lapsisotilaiden värväämisen ja käytön, kieltäminen ja poistaminen sekä lopettaa lapsityö kaikissa muodoissaan vuoteen 2025 mennessä</p> <p>Alatavoite 8.b: Kehittää ja ottaa vuoteen 2020 mennessä käyttöön maailmanlaajuinen strategia nuorten työllistämiseksi</p>
SDG 9: Kestävä infrastruktuuri / kestävät innovaatiot	Alatavoite 9.c: Lisätä merkittävästi tieto- ja viestintäteknologian saatavuutta ja pyrkiä tarjoamaan yhtäläinen ja edullinen Internetin käyttömahdollisuus vähiten kehittyneissä maissa vuoteen 2020 mennessä
SDG 10: Vähentää eriarvoisuutta	<p>Alatavoite 10.2: Edistää kaikkien sosiaalista, taloudellista, ja poliittista osallistumista ja kannustaa siihen iästä, sukupuolesta, vammaisuudesta, rodusta, etnisyydestä, alkuperästä, uskonnosta tai taloudellisesta tai muusta asemasta riippumatta</p> <p>Alatavoite 10.3: Taata yhtäläiset mahdollisuudet ja vähentää eriarvoista kohtelua muun muassa poistamalla syrjinnän mahdollistavat lait, politiikat ja käytännöt sekä edistämällä asianmukaista lainsäädäntöä, politiikkoja ja toimenpiteitä</p>

<p>SDG 11: Kestävät kaupungit</p>	<p>Alatavoite 11.1: Taata kaikille riittävä, turvallinen ja edullinen asunto ja peruspalvelut (...) Alatavoite 11.2: Taata kaikille turvallinen, edullinen, luotettava ja kestävä liikennejärjestelmä, parantaa liikenneturvallisuutta erityisesti lisäämällä julkista liikennettä Alatavoite 11.7: Taata yhtäläinen pääsy turvallisiin, osallistaviin, vihreisiin ja julkisiin tiloihin erityisesti naisille ja lapsille (...)</p>
<p>SDG 13: Ilmastonmuutos</p>	<p>Alatavoite 13.3: Parantaa ilmastonmuutoksen hidastamiseen, sopeutumiseen, vaikutusten lievittämiseen ja ennakkoarvoitukseen liittyvää koulutusta, tietämyksen lisäämistä sekä kansalaisten ja instituutioiden vaikutuksia Alatavoite 13.b: Edistää mekanismeja, joilla lisätään tietoisuutta tehokkaasta ilmastonmuutokseen liittyvästä suunnittelusta ja hallinnasta vähiten kehittyneissä maissa ja pienissä kehittyvissä saarivaltioissa, painopisteinä erityisesti naiset, nuoret ja paikalliset sekä marginalisoituneet yhteisöt</p>
<p>SDG 16: Rauhanomaiset ja osallistavat yhteiskunnat</p>	<p>Alatavoite 16.2: Lopettaa kaikki lapsiin kohdistuva pahoinpitely, hyväksikäyttö, ihmiskauppa ja kaikki väkivallan muodot sekä lasten kiduttaminen Alatavoite 16.3: Edistää oikeusturvaa kansallisilla ja kansainvälisillä tasoilla sekä varmistaa kaikille yhtäläinen pääsy oikeuspalveluiden piiriin Alatavoite 16.7: Varmistaa joustava, kaikkia koskeva, osallistava ja edustava päätöksenteko kaikilla tasoilla Alatavoite 16.9: Taata kaikille laillinen henkilöllisyys, kuten rekisteröinti syntyessä Alatavoite 16.10: Taata julkinen tietojen saanti ja turvata perusvapaudet kansallisen lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten mukaisesti</p>

* Lapsiksi määritellään kaikki alle 18-vuotiaat henkilöt; nuoriksi määritellään kaikki 15–24-vuotiaat henkilöt

Liite III – EU:n ihmisoikeussuuntaviivat, komission tiedonanto ja neuvoston päätelmät

EU on hyväksynyt 11 ihmisoikeussuuntaviivaa. Koska EU:n suuntaviivat hyväksytään ministeritasolla, ne lähettävät voimakkaan poliittisen signaalin siitä, että ne ovat EU:n ja sen jäsenvaltioiden prioriteetteja. **Seuraavat EU:n ihmisoikeussuuntaviivat täydentävät lapsen oikeuksien edistämistä ja suojelusta annettuja suuntaviivoja.** Sen vuoksi on tärkeää, että EU:n toimijat ovat tietoisia niistä ja viittaavat niihin.

- [EU:n suuntaviivat lapsista aseellisissa selkkauksista \(2008\)](#) ja täytäntöönpanostrategia (2010).

Näissä vuonna 2008 tarkistetuissa suuntaviivoissa EU sitoutuu käsittelemään aseellisten selkkausten vaikutuksia lapsiin kokonaisvaltaisella tavalla. [Lapsia aseellisissa selkkauksissa koskevien EU:n suuntaviivojen täytäntöönpanostrategiassa](#), jota tarkistettiin vuonna 2010, keskitytään ennaltaehkäisyyn ja suojeluun, mutta myös asevoimiin tai aseellisiin ryhmiin yhteydessä olleiden lasten kuntouttamiseen ja sopeuttamiseen uudelleen yhteiskuntaan. Siinä annetaan myös ohjeita, jotka koskevat seurantaa, raportointia ja yhteistyötä YK:n kanssa. Näiden suuntaviivojen täytäntöönpano kohdistetaan prioriteettimaihin, joita tarkistetaan säännöllisesti lapsia aseellisissa konflikteissa koskevan, YK:n laatiman prioriteettimaiden luettelon mukaisesti.

- [EU:n suuntaviivat naisiin kohdistuvan väkivallan ja kaikkien naisiin kohdistuvien syrjintämuotojen torjunnasta](#) (2008)

EU on lisäksi ollut jo pitkään sitoutunut edistämään sukupuolten tasa-arvoa ja tyttöjen ja naisten oikeuksia. EU:n vuoden 2008 suuntaviivat naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan ja syrjinnän ehkäisemisestä ja [EU:n toimintasuunnitelma sukupuolten tasa-arvosta ja naisten vaikutusvallan lisäämisestä kehitysyhteistyössä](#) muodostavat EU:n toiminnan rungon tällä alalla.

- [Kidutusta ja muuta julmaa, epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua tai rangaistusta koskevat EU:n suuntaviivat \(2012\)](#) (päivitetty vuonna 2016)

Näillä suuntaviivoilla EU pyrkii kitkemään kidutusta ja muita julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen muotoja. Lisäksi EU pyrkii vastustamaan tällaisiin rikoksiin syyllistyneiden henkilöiden rankaisemattomuutta.

Lasten tunnustetaan näissä suuntaviivoissa olevan erityissuojelua tarvitseva ryhmä.

- [Kuolemanrangaistusta koskevat EU:n suuntaviivat](#) (2013)

Euroopan unioni vastustaa voimakkaasti ja yksiselitteisesti kuolemanrangaistusta aina ja kaikissa olosuhteissa, **myös alle 18-vuotiaiden henkilöiden tekemistä rikoksista.**

- [EU:n suuntaviivat homo- ja biseksuaalisten sekä trans- ja intersukupuolisten henkilöiden \(HLBTI\) kaikkien ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi](#) (2013)

HLBTI-henkilöt muodostavat haavoittuvan ryhmän, joka joutuu edelleen vainon, syrjinnän, kiusaamisen ja törkeän kohtelun uhriksi ja johon kohdistetaan usein äärimmäisiä väkivallan muotoja kidutukset ja murhat mukaan luettuina.

Erityisen merkityksellinen on viittaus lapsiin liitteessä 2 – Tarkasteltavia tekijöitä analyysi- ja tarkistuslistan tekemiseksi HLBTI-henkilöihin liittyvien ihmisoikeuskysymysten tilanteesta, kohdat 10 ja 11.

- [Sananvapautta verkossa ja verkon ulkopuolella koskevat EU:n suuntaviivat](#) (2014)

EU edistää ihmisoikeuskasvatuksen ja -koulutuksen ohjelmien puitteissa tietoisuuden lisäämistä ja tiedotusvälineiden ja internetin lukutaitoa sekä sen merkitystä internetin turvallisen ja vastuullisen käytön kannalta **erityisesti lasten ja nuorten kohdalla**, noudattaen ihmisoikeuskasvatuksesta ja -koulutuksesta annettua YK:n julistusta.

– Keskeinen komission tiedonanto

- [Komission tiedonanto "Nollatoleranssi naisten sukuelinten silpomiseen"](#) (marraskuu 2013)

Tiedonannossa määritellään puitteet toimille, jotka on määrä panna täytäntöön nykyisten EU:n välineiden avulla sekä EU:n sisällä että sen ulkopuolella ja joiden tavoitteena on tukea EU:n edustustojen välityksellä toimijoita, jotka työskentelevät kentällä asiaankuuluvissa kumppanimaissa, kehittämään tietämystä ja keräämään tietoja sekä vahvistamaan ulkoisia toimia, joiden tavoitteena on lopettaa naisten sukuelinten silpominen.

– Keskeiset neuvoston päätelmät

- [Neuvoston päätelmät lapsen oikeuksista](#) (joulukuu 2014)
- [Neuvoston päätelmät lapsityövoimasta](#) (kesäkuu 2016)
- [Neuvoston päätelmät lapsityövoimasta](#) (kesäkuu 2010)
- [Neuvoston päätelmät sukupuolten tasa-arvosta ja kehityksestä](#) (toukokuu 2015).
- [Neuvoston päätelmät sukupuolten tasa-arvon edistämistä koskevasta toimintasuunnitelmasta 2016–2020](#) (lokakuu 2015).
- [Neuvoston päätelmät lapsen oikeuksien edistämisestä ja suojelemisesta Euroopan unionin ulkoisessa toiminnassa – humanitaarinen ja kehitysyhteistyöulottuvuus](#) (toukokuu 2008).